47ՐԴ ՏԱՐԻ Թ·ԻԻ 2500 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 1912 ԱՊՐԻԼ 19-2

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉ-I EFKIAR
54 Grand' Rue de Pera 54
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՊԸ ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ, ԹԻՒ 54
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ԵՏ ՁԵՆ ՏՐՈՒԻՐ

Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

منظومهٔ افکار ارمنیجه یومی غزته
صاحب امتیاز اوحانس فرید
اداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده نومرو ٥٤

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	ՏԱՐԵԱՆ	ՎԵՑԱՄՍ.	ԵՌԱՄՍԵ.
Պոլսոյ համար	80 Ղրշ.	45	25 Ղրշ.
Գաւառներու համար	80 „	45	25 „
Արտասահմանի „	25 Ֆր.	14	8 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՆՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 դրշ., մէկէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՆԵՂՈՒՑՆԵՐՈՒՆ ՓԱԿՈՒՄԸ.
ԵՒ ԱՊՐՈՒՍՏԻ ՍՂՈՒԹԻՒՆԸ

ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ ՍՈՎ ՁԻ ԾԱԿԻՐ

(ՊՈԼՍՈՅ ԱՌԵՒՏՐ. ՍԵՆԵԱԿԻ ԼՐԱԳՐԷՆ)

Ինչպէս ծանօթ է, տեղական մամուլը հրատարակեց քաղաքապետութեան այն պաշտօնական տզրը, որ կը սպառնար խստիւ պատժել բոլոր անոնք որոնք Տարտանէլի փակումէն օգտուելով պիտի բարձրացնէին, հացի, մսի, շաքարի, կաթոգի, քարիւղի, ձիթաւղի, օճառի, լուցքիայի, դեսպահանոցի համար անհրաժեշտ եղող սընունդներու սովորական գինը։

Բառերու ստուգաբանութեան մասին քիչ մը շատ և նոյնիսկ ակադեմականներէ աւելի խստապահանջ անձեր թերեւս պիտի դարմանան «ապրուստի համար անհրաժեշտ պիտոյք» ըսուած սնունդներուն մէջ զբաղուող վերոյիշեալ նիւթերէն ոմանց մասին, և պիտի ըսեն թէ մարդիկ առանց երբեք վանելու իրենց առողջութիւնը կրնան հրաժարիլ անոնցմէ ոմանց գործածութիւնէն, օրինակի համար քարիւղէն, քանի որ նախադարեան մարդիկ արեւամուտին քնանալով և արեւածագին արթընցնալով՝ քարիւղը անհրաժեշտ չէին նը-կատեր։ Սակայն պէտք չէ մոռնալ որ այս մարդիկ նոյնիսկ տեղեկութիւն չունէին թէ այդ տեսակ տարր մը գոյութիւն՞ունի հողին տակ։ Քարիւղը մեր այսօրուան կենցաղավարութեան համար շատ հեռու է պերճանքի տարր մը ըլլալէ և ան կը դասուի մեզի համար անհրաժեշտ նկատուող առարկաներու շարքին մէջ։

Մեր այս բացատրութենէն կը տեսնըւի որ «առաջին կարգի անհրաժեշտ պէտքեր» բացատրութիւնը խիստ տուգական է և անոր այսօրուան իմաստը՝ անցեալին լաղդատմամբ շատ ընդարձակ՝ կը նմանի քիչ մը սա հետեւեալ անորոյ և հուսգաւոր բառին, «քարիթիրասօն»-ին, որ շահագործողներուն քմահաճոյքին և պէտքերուն համեմատ իր նշանակութիւնը կ'ընդարձակէ և կ'ընդլայնէ։

Մենք այս դիտողութիւնները մասնաւորապէս կ'ընենք ձաղկելու համար բոլոր այն մանրամասնութիւնները որոնք իրաւունք ունենալ կը կարծեն չահագործելու նեղուցներու փակման խնդիրը և իրենց շահուն համաձայն մեկնելու «անհրաժեշտ պիտոյք» ասացուածքը։ Եւ սակայն բնականաբար Քաղաքապետութիւնն ալ իր գիտցածին պէս պիտի մեկնէ զայն։ Հետեւաբար յնդլով սա անժխտելի տրամաբանութեան թէ իրաւունքը միշտ զօրաւորագոյնին է, կը փափաքինք խրատել մեր «պաքալիս»ները որ քիչ մը քիչ խըստապահանջ ըլլան այս մասին։

* * *

Կը տեղեկանանք թէ այս չահադէտներէն, պղտոր ջուրին մէջ ձուկ որսացողներէն, այսինքն «պաքալիս»ներէն ոմանք, առանց ըմբռնելու Քաղաքապետութեան դրած օրինաւոր արգելքը և առանց նկատողութեան առնելու որ Քաղաքապետութիւնը բոլոր նպարավաճառները խիստ հրամայողութեան մը ենթարկած է, կ'ուզեն ապահովել սա առարկութեան թէ նպարեղէնի մեծաքանակ վաճառականներն են որ իրենց սուղ գիներով կը ծախեն նպարեղէնները, և այսպէս պատասխանատուութիւնը կը ձգեն անոնց վրայ։ «Պաքալիս»ներու այս դիտողութեանը վրայ Երկրագործութեան և Առեւտրական Նախարարութիւնը վարչապետ Սաիտ փաշայի հրամանով, Առեւտրական Սենեակին կարծիքը ուզած է առնել այս մասին։

Առեւտրական և Արուեստից Սենեակը անցեալ չորեքշաբթի զումարած արտասովոր նստին մէջ նկատողութեան առած է այս խնդիրը, և գայն ուսումնասիրած է ամէն կերպով։ Այսպէս՝ վերահասու եղած է թէ Քաղաքապետութեան այս արգելքը հարկ չկայ գործադրել մեծաքանակ վաճառողներու հանդէպ, որոնք երբեք չահագործել չեն փորձած Տարտանէլի փակումը, և այս մասին արժանի չեն հանրութեան հակակրանքին, քանի որ իրօք ո և է ծայրայեղ գին պահանջած չեն իրենց յաճախորդներէն, այսինքն նպարավաճառներէն։

«Պաքալիս»ները փափաքելով խուսափիլ Քաղաքապետութեան կողմէ դրուած արգելքէն, կ'ամբաստանեն մեծաքանակ վաճառողները։ Եւ սակայն այս վերջինները նոյնիսկ չեն ուզած օգտուիլ վաճառականութեան ամենաբնական և տրամաբանական օրէնքներէն մէկը կազմող «ինդրանքի և մատուցման» օրէնքէն։

Ինչպէս ծանօթ է, տակաւին անցեալներս Մահմուտ Շեվքէթ փաշա «Էնթէրվիւ»ի մը ենթարկուած պահուն յայտարարած էր թէ «Պոլիս այնպիսի վայր մըն է որուն մէկ կամ միւս կողմին փակուելովը՝ ժողովուրդը սովամահ ըլլալու չի պատապարտուիր, քանի որ տակաւին անոր երեք կողմերը բաց կը մնան։ Եթէ իրօք այդ տեսակ վտանգ մը գոյութիւն ունենար, այն ատեն Օսմ. կառավարութիւնը իր իսկ ձեռքով պիտի չվակէր մայրաքաղաքին պարենաւորման համար անհրաժեշտ եղող այս միակ դուռը։

Տարտանէլի փակումովը Պոլիս զբաղուած չէ բովանդակ աշխարհի հետ իր ունեցած հաղորդակցութիւններէն և Պոլսոյ ժողովուրդը իր պէտքերը կրնայ հոգալ բաղմաթիւ ճամբաներու միջոցաւ, թէպէտ այս վերջինները քիչ մը սղած կ'ըլլան՝ ճամբաներու և փոխադրութեան միջոցներու փոփոխութեան պատճառաւ։

Սակայն այս բարձրացումն ալ ամէն տեսակ ապրանքներու համար չէ, քանի որ Ռումանիայէն Սեւ Ծովու ու Տարտանէլի ճամբով եղիպտոս և այլուր փոխադրուող ապրանքները Տարտանէլի փակումովը Պոլիս կը մնան, և այսպէս կ'ողջունեն Պոլսոյ հրապարակը։ Հետեւաբար՝ մրթերքի առատութեան պատճառով՝ աւելի ածան կերպով կարելի կ'ըլլայ գնել զանոնք, ինչպէս կ'ըլլայ հիմայ՝ Տարտանէլի փակման հետեւանքով։ Ահա թէ ինչու, հակառակ չրջող զրոյցներու, Պոլսոյ մէջ մնունդը կարծուածին չափ սղած չէ։

Առեւտրական Սենեակը նկատողութեան առած է բոլոր այս պարագաները և ցանկ մը պատրաստած է որուն մէջ մի առ մի թուած է իւրաքանչիւր սնունդեղէնի արդի և նախկին գիները։

Օրինակի համար՝ կարեւորութեան տեսակէտով սնունդներու առաջինը եղող հացը՝ Տարտանէլի փակումովը, չի կրնար սղել, որովհետեւ այս տարի տեղական ցորենի հունձքը շատ առատ եղած է և Պոլսոյ մէջ գտնուող ութը աղօրիքներ Պոլսոյ բնակչութեան օրական սպառումին անհրաժեշտ եղող 5–6000 պարկ ալիւրը ամենայն դիւրութեամբ կրնան հայթայթել։

Գալով ցորենին, եթէ նոյն իսկ օտար երկիրներէ չներածուի, Անատոլուի հունձքը կը բաւէ մեզի տակաւին շատ երկար ատենի մը համար։ Միայն թէ վերոյիշեալ աղօրիքներու սպառման համար անհրաժեշտ եղող հանքածուխը կարեւորութիւն կը տանայ այս խնդրին մէջ, քանի որ՝ ինչպէս ծանօթ է՝ հանքածուխի ներածումը կասած է։ Սակայն կարելի է ասիկա դարմանել, արտօնելով Երէյլիի հանքածուխէն գոնէ 60–70,000 թոնոյի վաճառումը Պոլսոյ հրապարակին մէջ։

Շաքարին գինն ալ ազդուած չէ, որովհետեւ ռուսական շաքարը լիուլի կը բաւէ Պոլսոյ հրապարակին։ Գալով լուցքիայի, բրինձի, բեթերոլի և դեռ այլ կարգի նիւթերու, կարծուածին չափ չեն սղած։

Առեւտրական Սենեակը իր տուած պատասխանին մէջ թուած է նաեւ բոլոր այն միջոցները զորս կիրարկել պէտք է, վերծ պահելու համար Պոլսոյ հրապարակը հաւանական սղութենէ մը։ Այս միջոցներուն ամէնէն կարեւորներէն մէկը կը կազմէ Պոլիս հասնող սնունդեղէններու պահպանման համար բաւականաչափ մթերանոցներ հիմնելը։ Իբր երկրորդ միջոց ցոյց տրուած է սնունդեղէններու գինը օրը օրին մատանցնող «Առեւտրական Սակարան»ի մը հաստատումը, բան մը որ բոլոր եւրոպական կառավարութիւններու մէջ գոյութիւն ունի, և որ կրնայ մեծ բարիք մը դառնալ ժողովուրդին։

ԿԵԱՆՔԸ ԶԱՆՑԱՅ ՄԷՋ

ՁՈՐՍ ՀԱՅԵՐ ԿԸ ՍՊԱՆՆՈՒԻՆ

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ՍԱՐԳԻՍ

ԹՈՒՐՔ ՈՍՏԻԿԱՆ ՄԸ ԿԸ ՍՊԱՆՆԷ

Երկու տարիէ ի վեր այնչափ ջուրեր անցան Եփրատի հովտին մէջէն, բայց ո՛չ մէկ բան դեռ չփոխուեցաւ, որպէս զի վախճան դնէր Հայուն տառապանքներուն և տար անոր ամենատարբերական իրաւունքը, — ապահովութիւն կեանքի, պատուի և ստացուածքի, որ մարդկային անբռնաբարելի իրաւունքն է, ու նոյն ատեն Հայուն աղերսը։ Ահա առաջին լուրը զոր պիտի հաղորդեմ, գոյժ մըն է, դարձեալ սպանութիւն չորս Հայերու։ Մարտ 19ին կարճկան գաւառի Ուրտափ անուն գիւղին մէջ կարտկան գիւղացի Շէյխ Ասման ու Սայիտ անուն քիւրտերը սպաննեցին հայ մը և ծանրապէս վիրաւորեցին ուրիշ մը։ Իսկ Զատիկ Շաբաթագոյցին օրը, 24 Մարտ, Վերին Կառկառ գաւառի Ծօկու գիւղացի Մըհէն, եօթը զինուած ընկերներով, սպաննեց Սմբատ գիւղացի երկու Հայեր, Մինաս Աւետիսեան և Սեդրակ Յաչատուրեան։ Այս սպանութիւնները հեռագրով իմաց տրուած էին Առաջ. Փոխանորդ Տ. Ճովսէփ եպիսկ. Սարաճեանի, իսկ կառավարութեան ո՛չ մէկ տեղեկութիւն տրուած չէր դեռ։ Եւ արդէն չորս Հայու դիակները կ'արժէ՞ն որպէս զի տեղական կառավարութիւնը հետաքրքրութիւր անոնցմով և յանձն առնէր քննութեան և կեդրոնին հեռագրելու ձանձրոյթը։

Իսկ տեսէք թէ ի՞նչ չափ ու կշիռ կը գործածուի, երբ սպաննուողը Թուրք է և այն ալ հայու ձեռամբ։ Իբր չորս ամիս առաջ Հայոց-Զորի Քեռի գիւղին մօտերը սպաննուեցան երեք քիւրտ ճամբորդներ, որոնք ոչխար գնելու կ'երթային գիւղերը և անոնց վրայ գտնուած 150 ոսկին կողոպտուեցաւ, սպաննութեան չարժառիթը ըլլալով անչուշտ այդ գումարին յափշտակութիւնը։ Կառավարութեան կողմէն դէպքը քննելու նպատակով ղրկուած ոստիկանական ու պատարանական պաշտօնեաները, քննութեան ատեն կ'իմանան որ սպանութեան օրը այդ կողմերը երեւցած է Դաշնակցական Պուլկարիացի Սարգիսը, մէկ քանի ընկերներով, որոնք կ'ըսուի թէ դացած էին գիւղացի Հայերու խնդրանքը, պաշտպանելու զիրենք աւարակ Սայիտի դէմ, որ այդ ատեն այն կողմերը կը գտնուէր ու քանի մը գիւղերէ բռնի մեծաքանակ գումարներ պահանջած էր։ Այս պարզ երեւումը բաւական կ'ըլլայ որ Պուլկարիացի Սարգիս ամբաստանուի իրրեւ հեղինակ երբեակ սպանութեան և հարցաքննիչ դատաւորէն կոչնագիր ստանայ իբրեւ ամբաստանեալ քննութեան ներկայանալու, որով և բանտարկուելու։ Մեր խելքը չի հասնիր թէ անոր այս երեւումը ինչ հիմք կրնար կազմել ամբաստանութեան։ ան կրնար կանչուիլ զուցէ իբրեւ վկայ, բայց ո՛չ իբրեւ ոճրագործ ամբաստանեալ մը, դի ասոր համար ալ որոշ հիմքեր և ապացոյցներ պէտք էին ըլլալ, ինչ որ կը պակսէր այս գործին մէջ։

Սարգիս՝ վստահ ըլլալով դատարանի արդարադատութեան ու ժանաւանդ անոր վճռին վրայ, չի պատասխաներ կոչնագրին. ուստի հարկ կ'ըլլայ իր դէմ ձերբակալման հրաման հանել, ինչ որ Մարտ 28ին պատահեր գարձաւ խիստ ցաւալի դէպքի մը։ Նոյն օրը գայն ձերբակալելու հրաման ունեցող ոստիկանները երբ Այգեստանի Խաչ փողոցին մէջ կը հետապընդէին Սարգիսը ժամը 10ին մօտերը, ան՝ օգիքը ձեռք ցատլու համար կը սպառնայ անոնց իր ատրճանակով, բայց ոստիկաններէն մէկը աւելի խիզախ գտնուելով կ'ուզէ անպայման ձերբակալել։ Այն ատեն Սարգիս կը կրակէ ու ոստիկանը գետին փռելով, կ'անցնի կ'երթայ։ Ոստիկանը նոյն գիշերը կը մեռնի, զարնուած ըլլալով կուրծքէն։

Այս ցաւալի դէպքը պատճառ կ'ըլլայ քաղաքիս Թուրք ժողովրդեան զրգռութեան Հայերու դէմ։ Նոյն գիշերը կարգ մը Թուրքեր զայրացած, կը ներկայանան կուսակալ Իսմայիլ Հագը պէյի տունը և կը բողոքին, պահանջելով ոճրագործին պատիժը և անոր դաշնակցական օտարքաղաքացի ընկերներու վտարումը երկրէն։ Այս մտքով հանրագրութիւն մըն ալ կը ներկայացնեն յաջորդ օրը։ Բայց կուսակալը կը հանդարտեցնէ զանոնք, ըսելով որ հրահանգ պիտի խնդրէ Կ. Պոլսէն խուզարկութիւններ կատարելու և ոճրագործը ու անոր մեղսակից ընկերները ձեռք բերելով պատժելու։

Ասոր վրայ բողոքողները կը մեկնին թէև, բայց նոյն գիշերը ամբողջ Այգեստանի փողոցները ոստիկաններու խումբեր կը շրջագային թէ՛ ոճրագործը ձերբակալելու և թէ՛ ո՛և է պատահականութեան մը դէմը առնելու համար։ Խստիւ կը հետապնդուի նաև Ադիամարի թեմական տեսուչ Պ. Սարգիս Բարսեղեան, նոյնպէս դաշնակցական, որ դէպքին ատեն Պուլկարիացի Սարգիսին հետ էր և կ'ամբաստանուի իբրեւ անոր ընկեր ու մեղսակից։ Հետապնդութիւնները մինչեւ օրս ալ կը շարունակուին. գիւղերու ճամբաներուն վրայ պահակներ կեցած են և անոնց միայն թոյլ կուտան անցնելու, որոնք ոստիկանութենէն տոմսակ կը ներկայացնեն։ Ձերբակալուած է հայ մըն ալ, որուն տան բաց դռնէն փախած էր Սարգիսը։

Սպանեալին յուղարկաւորութիւնն ու թաղումը մեծավայելուչ կերպով տեղի ունեցաւ յաջորդ օրը՝ դիպանութենէն յետոյ, նախագահութեամբ կուսակալին և ի ներկայութեան ոստիկանութեան ու զօրաց հեծեալ գունդերու և քաղաքային, զինուորական ու դատաստանական բարձրաստիճան պաշտօնեաներու։ Թափորը հիւանդանոցէն մինչեւ գերեզմանատուն մէկ ժամու ճամբայ քալեց նոյն կերպով։

Կը դատապարտենք Պուլկարիացի Սարգիսի այս յանդուգն ոճիրը։ Այս մասին երկու կարծիք ունեցող չկայ կարծենք։ Կ'ընդունինք զարձեալ թէ ոստիկանը զոհ եղած է իր պարտաճանաչութեան, և կ'արժէր պէտք եղած հուսկ յարգանքը ընծայել անոր։ Բայց մտքերու զրգռուած վիճակին մէջ այսպիսի մեծ թափոր ու հանդէս կազմելը արդեօք զգուշաւորութեան սահմանէն անդին չա՞նցներ, ու մտքերը հանդարտեցնելու փոխարէն, այդ արտաքին կարգ պատիւները արդեօք ցոյցի մը երեւոյթը չե՞ն ստանար։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՕՖՕՄՕՊԻԼՈՎ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ

ԱՆՁԵՐԲԱԿԱԼԵԼԻ ՊՕՆՕՆ

ՕԶԻՐԸ ՁԵՌՔ ԿՈՒՏՑԱԾ ՎԵՐԶԱՊԷՍ ՈՒ ԿԸ ՍՊԱՆՆՈՒԻ

Հեռագիրը ծանոյց արդէն թէ Ֆրանսական ոստիկանութեան սարսափ պատճառող և դեռ մէկ չաբաթ առաջ Բարիզի Ապահովութեան պետին օգնականը՝ Պ. Ժուլէնը սպաննող նշանաւոր յեղուզակը՝ Պօնօ, Շուազի-լը-Բուայի մէջ պաշարուելով, վերջապէս սպաննուեր է։

Այս իրողութիւնը խոշոր դէպքի մը տպաւորութիւնը գործած է բովանդակ Ֆրանսայի մէջ, ուր Պօնօ ճշմարիտ սարսափ մը տարածած էր իր յանդուգն ոճիրներով։ Իր մահը, այս տեսակէտով մանաւանդ, կատարեալ սրտանդութիւն պատճառած է մասնաւորապէս Բարիզի մէջ ուր ամէնէն աւելի կը գործէին Պօնօ և իր ոչ նուազ յանդուգն մեղսակիցները։

Ձերբակալման գործողութիւնը վարած է նոյն ինքն Բարիզի ապահովութեան պետը, Պ. Կիշար, որ հետեւեալ կերպով կը նկարագրէ Պօնօի երեւան հանումին ու սպաննումը։ —

«Ժամը 7ուկէսին մօտ՝ օգնականիս՝ Լէգրանի և գաղտնի ոստիկաններու խումբի մը հետ հասանք Շուազի-լը-Բուայի օթեւանի կայքերէն մէկուն առջեւ։ Այդ կայքը կասկածելի էր անոր համար որ Պօնօ երբեմն այնտեղ սորված էր օթեւանիլ վարելու արուեստը։ Զինքը հոն զբաղեցնել չէինք յուսար, բայց վերջապէս կը յատուկ սպիտակ չքեղ «բիյատէ»մը կը կենար։ Զէլէպին ըսաւ.

— Պատուէրս չեմ մոռնար անցուցած, անպատճառ պէտք է որ մեր համրը գտնենք... չեմ կարծեր որ մեռցուցած ըլլան, որովհետեւ անվնաս մարդ մըն էր... հիմակուհիմայ ա՛ռ սա...

Եւ ծոցէն քսակ մը հանելով երկարեց Թօփուզի։

Սրճարանապետը քսակը գրպանը սահեցուց այնքա՛ն արագութեամբ որ արդէն իսկ անհետացուցած էր զայն, երբ միւսը տակաւին ժամանակ չէր ունեցած ձեռքը ետ քաշելու։

— Գնա՛ ու վէրքդ կապել տուր, յարեց Զէլէպին... չատ հաւանական է որ պէտք ունենամ քեզի, որովհետեւ անպատճառ պիտի աշխատիմ այդ Զաքանօզը ձեռք անցընելու... ամիրան կը ճանչնամ, սիրտը բուխ է այդ տեսակ մարդոց համար, երբ հետաքրքրութիւնը յաղեցնէ, պիտի արձակէ անվնաս... հիմայ գնա՛, պէտք ունեցած ատենս կը կանչեմ քեզ։

— Երբ որ ուզես, հրամանդ պատրաստ եմ, Զէլէպի, բայց անկէ առաջ խորհուրդ մը պիտի տամ քեզի։

— Ի՞նչ։

— Լաւ կ'ըլլայ որ Զաքանօզը հանդիստ թողուս, գործին գաղտնիքը անոր քովը չէ... ասոր տակ ուրիշ մատ կայ, հաւատա՛ խօսքիս...

— Որո՞ւն մատը կը կարծես որ ըլլայ, հարցուց Զէլէպին անտարբեր չեչտով մը, դրեթէ թերահաւատութեամբ, թէեւ ներքնապէս կ'եռար անհամբերութենէն։

— Ասիկա Զաքքրին գործն է... թէեւ բոլորովին վստահ չեմ, բայց շատ լաւ կը ճանչնամ այս մարդիկը, և անանկ կը կարծեմ որ աւելի խելացի բան մը ըրած պիտի ըլլաս Զաքանօզին տեղ Զաքքրը ձեռք անցընելով։

— Եւ եթէ ատոր համար քեզի պէտք ունենա՞մ...

— Այն ատեն միտքդ բեր որ մէյ մը խօսք տուի քեզի, և թէ Թօփուզ բնաւ խօսքը չի դրժեր...

— Շա՛տ լաւ, միտքս պիտի պահեմ, ըսաւ Զէլէպին ու բաժնուեցաւ սրճարանապետէն՝ որ մինչեւ նաւակին ծովեզերքէն բամնուիլը անշարժ մնաց դտնուած տեղը։

Յետոյ, արտորնօք, Մոհամէդի ճամբան ձեռք առաւ։

Գ.

ՈՒՐ ԳՈՂԸ ԳՈՂԷՆ ԿԸ ԳՈՂՆԱՑ

Այդ փետրուար մէկի գիշերը, մեր պատմած դէպքերէն բաւական ետք, գրեթէ առտուան մօտ, երկզուգաթի նաւակ մը կը մտնէր Կէօք Սուի ծովախորշը։

Նորագոյն խիստ հրամանագիր մը զաւազանի հարիւր հարուած կը սպառնար դիներ ատեն առանց լապտերի ծովուն վրայ գտնուող նաւավարներուն։ Բայց հակառակ այդ պատուէրին, ոչ մէկ լոյս կը վառէր նաւակին մէջ, որ երկու հոգի կը կրէր։ Կատարի թափով մը կը թիավարէին, աչխատելով վայրկեան մը առաջ հասնելու ծովեզերքին, որ դեռ մէկ քանի զրկաչափ հեռու էր իրենցմէ։

— Աղէկ հասանք, Եուսո՛ւֆ, ըսաւ թիավարներէն մէկը, երկու ժամէն, թերեւս աւելի կանուխ, արշալոյսը կը ծագի, եթէ քիչ մը տնտնացած ըլլայինք, գործը ջուրը լնկած էր։

Զաքքրն էր խօսողը։

— Բայց այս անիծած գործը օր մը ետքը չէ՞ր կրնար ըլլալ, մտքաց միւսը՝ որ Վոյվոտայի պահականոցին հաստաւոր հսկան էր, վաղը քիչ մը աւելի կանուխ կ'ելլէինք և այսպէս արիւն քրտինք մտնելու պէտք չէր մնար։ գիտե՞ս քանի ժամէ ի վեր կը թիավարենք, հաւատա՛ որ հոգիս բերանս եկաւ։

— Ամո՛թ է, Եուսուֆ, սաստեց Զաքքր, մե՛ղք որ նախկին քալիոնճի մը, ծովու գայլ մըն ես... Քիոսէն փախած օրերնիս մոռցա՞ր, ան ատեն ո՛չ թէ հիմակուան պէս չորս ժամ, այլ քանըչորս ժամ անընդհատ, առանց ուտելու, առանց քնանալու թիերը ձեռքէ չձդեցինք։

— Աղէ՛կ, բայց այն օրը ստիպուած էինք, առարկեց Եուսուֆ։

— Կրնաս վստահ ըլլալ որ այսօր ա՛լ աւելի ստիպուած ենք... այն օրը կեանքերնիս միայն վտանգի մէջ էր, իսկ այսօր՝ մեր եէնիչէրիի խօսքը... եթէ վաղուան ձգէինք այս գործը, մեր ընելիքը բանի մը չպիտի ծառայէր... և ես խօսք առեր եմ առտու չեղած գործը գլուխ հանելու։

— Աս ուրիշ, մրմռաց հսկան, որ միշտ չուտով կը համոզուէր։

Մովեզերքին մօտ էին այդ պահուն, երբ Զաքքր, որուն աչուրներէն ոչինչ կը խուսափէր նոյնիսկ մթութեան մէջ,

— Բացուինք, հոս չըլլար, ըսաւ, և հրամայեց իր ընկերոջ որ փոխէ նաւակին ուղղութիւնը։

Եուսուֆ՝ հնազանդելով հանդերձ, դիտել տուաւ թէ այդ տեղը շատ յարմար էր նաւակը պահելու համար։

Իրաւ ալ այն խորշը՝ ուրկէ կը հեռանային, սգանչելի թաքստոց մը կրնար ըլլալ։ Մովեզերքին երկայնքը բռնող ուռիները այնտեղ աւելի խիտ էին, մանաւանդ աւելի բարձր, և իրենց ճիւղերը մասաւորապէս երկու մէթր լայնքի վրայ կը խոնարհէին դէպի ծովը, ձեւացնելով տեսակ մը բնական ամպհովանի, որուն տակ նաւակ մը կրնար բոլորովին անտեսանելի մնալ։

— Ես ալ տեսայ որ տեղը շատ յարմար ու ապահով է, ըսաւ Զաքքր, բայց ուրիշ բան մըն ալ տեսայ նոյն ատեն, և ասոր համար պէտք է որ հեռանանք։

— Ի՞նչ բան, հարցուց հսկան հետաքրքրութեամբ։

— Նայէ՛ սա միւս խորշը, որ մեր Թողածէն բաժնուած է հողի լեզուակով մը։ ծառերը աւելի խիտ են այնտեղ, բայց եթէ ուշադրութեամբ դիտես, դիւրաւ պիտի հասկնաս թէ ի՞նչ է։

Եուսուֆ իր ձեռքին գլուխը դարձուց դէպի Զաքքրին ցոյց տուած կողմը, ամբողջ վայրկեան մը նայեցաւ ուշադրութեամբ, բայց չկրցաւ բան մը նշմարել։

Զաքքր կը ծիծաղէր։

— Աղէ՛կ նայէ, կրկնեց, տերեւներուն բացուածքէն փայլուն բան մը չի՞ս տեսներ։

Այս անգամ՝ հսկային ճիրը ապարդիւն չմնաց։

— Տեսա՛յ, տեսա՛յ, գոչեց խկոյն։

Ու տեսածը իրո՛ք վրդովիչ էր որ չկրցաւ անաւոր յիշոյ մը զսպել։

(Շարունակելի)

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (8)

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ԴԷՊԻ ԿԱԽԱՂԱՆ

(ՎԷՊ ԱԶԳԱՅԻՆ—ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Գ.

ԱՄԻՐԱ՝Ն...

Անոնցմէ մէկը՝ միջահասակ, նուրբ հասակով, և շատ վայելուչ երեւոյթով մարդ մըն էր, իսկ միւսը՝ մեզի ծանօթ Թօփուզը։

— Վստա՞հ ես որ, կ'ըսէր առաջինը, այս դաւը ինծի համար էր։

— Ի՞նչ կ'ըսես, Զէլէպի, ես ականջովս լսեցի... մնաց որ Զաքանօզ խոստովանեցաւ արդէն...

Այն զոր սրճարանապետը Զէլէպի կոչած էր, պահ մը մտածկոտ մնաց, յետոյ հարցուց՝ ուշացրիւ, իբր թէ միտքը ուրիշ տեղ ըլլար։

— Ամիրան չըսա՞ւ որ ուր կ'երթայ։

Եւ առանց ականջ տալու Թօփուզի ժխտական պատասխանին, շարունակեց։

— Երանի թէ բնաւ գտնցած չըլլար այս բանը...

— Բայց յանցանքը իմս չէ, Զէլէպի, նոյնիսկ դուրս վազած ատենս՝ անանկ կը կարծէի թէ քու վրադ կը յարձակին։

— Աղէ՛կ, այս մարդիկը ի՞նչ կ'ուզէին իզմէ... քեզի այնքան պտուցի որ չզարնես եէնիչէրին... թերեւս կրնայինք անկէ իմանալ ասոր գաղտնիքը։

— Ի՞նչ կ'ըսես, Զէլէպի, նայէ՛ ձեռքս։

Եւ Թօփուզ դէպի իր խօսակցին աչուրները տարաւ ձախ ձեռքը՝ որուն ափը վերէն վար գրեթէ երկուքի կիսուած էր, ու կ'արիւնէր առատութեամբ։

— Ուրեմն զարնուա՞ծ էիր, հարցուց Զէլէպին զարմացման չեչտով մը որ չատանկեղծ ըլլալ կ'երեւար։ Յայտնի էր թէ նոր կը տեսնէր սրճարանապետին վիրաւորուած ըլլալը։

— Բան մը չէ, ըսաւ Թօփուզ, բայց եթէ դաշոյնը չբռնէի՝ բանս բուրդ էր... ապահով եմ որ դիս պիտի զարնէր...

Եւ անմիջապէս աւելցուց՝ տեսակ մը յանձնապատանութեամբ, որ սքանչելապէս կը պատշաճէր իր խիզախ կերպարանքին։

— Թօփուզէն նոյնիսկ կաթիլ մը արիւն հանողը հեղ մըն ալ արեւին լոյսը չէ տեսեր։

Արդէն իսկ հասած էին ծովեզերք, և կը յաւաջանային դէպի լայն ու մթին խորշ մը որ բնական նաւահանգիստ մը ձեւացուցած էր, և որուն մէկ կողմը մեծ տուներու յատուկ սպիտակ չքեղ «բիյատէ»մը կը կենար։ Զէլէպին ըսաւ։

— Պատուէրս չեմ մոռնար անցուցած, անպատճառ պէտք է որ մեր համրը գտնենք... չեմ կարծեր որ մեռցուցած ըլլան, որովհետեւ անվնաս մարդ մըն էր... հիմակուհիմայ ա՛ռ սա...

Եւ ծոցէն քսակ մը հանելով երկարեց Թօփուզի։

Սրճարանապետը քսակը գրպանը սահեցուց այնքա՛ն արագութեամբ որ արդէն իսկ անհետացուցած էր զայն, երբ միւսը տակաւին ժամանակ չէր ունեցած ձեռքը ետ քաշելու։

— Գնա՛ ու վէրքդ կապել տուր, յարեց Զէլէպին... չատ հաւանական է որ պէտք ունենամ քեզի, որովհետեւ անպատճառ պիտի աշխատիմ այդ Զաքանօզը ձեռք անցընելու... ամիրան կը ճանչնամ, սիրտը բուխ է այդ տեսակ մարդոց համար, երբ հետաքրքրութիւնը յաղեցնէ, պիտի արձակէ անվնաս... հիմայ գնա՛, պէտք ունեցած ատենս կը կանչեմ քեզ։

— Երբ որ ուզես, հրամանդ պատրաստ եմ, Զէլէպի, բայց անկէ առաջ խորհուրդ մը պիտի տամ քեզի։

— Ի՞նչ։

— Լաւ կ'ըլլայ որ Զաքանօզը հանդիստ թողուս, գործին գաղտնիքը անոր քովը չէ... ասոր տակ ուրիշ մատ կայ, հաւատա՛ խօսքիս...

— Որո՞ւն մատը կը կարծես որ ըլլայ, հարցուց Զէլէպին անտարբեր չեչտով մը, դրեթէ թերահաւատութեամբ, թէեւ ներքնապէս կ'եռար անհամբերութենէն։

— Ասիկա Զաքքրին գործն է... թէեւ բոլորովին վստահ չեմ, բայց շատ լաւ կը ճանչնամ այս մարդիկը, և անանկ կը կարծեմ որ աւելի խելացի բան մը ըրած պիտի ըլլաս Զաքանօզին տեղ Զաքքրը ձեռք անցընելով։

— Եւ եթէ ատոր համար քեզի պէտք ունենա՞մ...

— Այն ատեն միտքդ բեր որ մէյ մը խօսք տուի քեզի, և թէ Թօփուզ բնաւ խօսքը չի դրժեր...

— Շա՛տ լաւ, միտքս պիտի պահեմ, ըսաւ Զէլէպին ու բաժնուեցաւ սրճարանապետէն՝ որ մինչեւ նաւակին ծովեզերքէն բամնուիլը անշարժ մնաց դտնուած տեղը։

Յետոյ, արտորնօք, Մոհամէդի ճամբան ձեռք առաւ։

Դ.

ՈՒՐ ԳՈՂԸ ԳՈՂԷՆ ԿԸ ԳՈՂՆԱՑ

Այդ փետրուար մէկի գիշերը, մեր պատմած դէպքերէն բաւական ետք, գրեթէ առտուան մօտ, երկզուգաթի նաւակ մը կը մտնէր Կէօք Սուի ծովախորշը։

Նորագոյն խիստ հրամանագիր մը զաւազանի հարիւր հարուած կը սպառնար դիներ ատեն առանց լապտերի ծովուն վրայ գտնուող նաւավարներուն։ Բայց հակառակ այդ պատուէրին, ոչ մէկ լոյս կը վառէր նաւակին մէջ, որ երկու հոգի կը կրէր։ Կատարի թափով մը կը թիավարէին, աչխատելով վայրկեան մը առաջ հասնելու ծովեզերքին, որ դեռ մէկ քանի զրկաչափ հեռու էր իրենցմէ։

— Աղէկ հասանք, Եուսո՛ւֆ, ըսաւ թիավարներէն մէկը, երկու ժամէն, թ

հաւատայինք որ պիտի կրնանք զոնվ իր ձերբակալումը դիւրացնող արդիւնք մը ձեռք բերել կայքը խուզարկելով։

«Մտածեցինք չէնքին, և ես զգուշութեամբ դուռը բանալու վրայ էի, երբ յանկարծ դէմ առ դէմ եկայ մարդու մը հետ որ ժութսիքլէթով մը սեղկելու կը պատրաստուէր։ Տիւպուան էր, Պոնօի մեղսակիցներէն մէկը։ Ոստիկան մը՝ բէվոլվէրը պարպեց անոր վրայ, բայց հարուածը վրիպեցաւ։ Աւազակը իր կողմէ բէվոլվէրով պատասխանեց և թեթեւապէս վիրաւորեց ոստիկան Արլօնը։ Միջոց մը այս կերպով բէվոլվէրի ապարդիւն հարուածներ փոխանակուեցան։ Այն ատեն, հրաման ըրի ոստիկաններուս որ դադրեցնեն կրակը, ու դառնալով Տիւպուայի որ միւտ դրան մէջը կը մնար, պոռացի.— «Զէնքերդ վեր, դո՛ւրս ելիր, խօսք կուտամ որ չպիտի դպչին քեզի»։ Տիւպուա չհնազանդեցաւ, նահանջից, և անհետացաւ չէնքէն ներս։ Մենք ալ ետ քաշուելու վրայ էինք մեր ընելիքը որոշելու համար, երբ յանկարծ՝ չէնքին առաջին յարկը գտնուող պատշգամէ մը գնդակներ տեղացին մեր վրայ։ Մարդ մը ծածկուած էր կայքին նշանատախտակին վրայ որ իրեն համար վահան մը դարձած էր, և անկէ անընդհատ կը կրակէր։

«Մարդոցմէն մէկ երկուքը ինկան։ Մէկը փորէն վիրաւորուած էր. խնդրեց Սէնթ-Անթուան փոխադրել տուի զայն։ միւսը ոստիկան Արլօնն էր, որ հակառակ կրկնակէս վիրաւորուած ըլլալուն, խնդրեց չարունակել իր պաշտօնը, և ես չկրցայ մերժել։»

Պ. Կիշառ կը հրամայէ անմիջապէս պաշարել զինքը, եւ նոյն ատեն մարդ կը ղրկէ Շուազիի քաղաքապետին որ օգնական հասցնեն իրենց։ Բազմաթիւ ոստիկաններ ու զինուորներ, ոմանք ձիով, ոմանք կառքով, ուրիշներ օթօմոպիլով դէպքին վայրը կը փութան։ Թէլեֆոնով օգնութիւն կը խնդրուի նաև Բարիզէն։ Միւս կողմէ Շուազիի բնակիչներն ալ, հրացաններով զինուած, կը հասնին կայքին մօտ։ Շէնքին մէջ ապաստանած աւազակները միշտ կը չարունակեն կրակել պզտիկ ծակերէ։ Պ. Կիշառ՝ ընդհանուր հրացանաձգութիւն մը կը հրամայէ, և ահա հարիւրաւոր գնդակներ կը ծակծկեն աւազակներուն ապաստանարանը։ Յայտնի չէր՝ թէ քանի՛ հոգի կը գտնուին անոր մէջ։ չեն կրնար հաստատել թէ ինչ արդիւնք տուած է հրացանաձգութիւնը։ Ոմանք կը կարծեն թէ աւազակները կայքին նկուղը ապաստանած են, բայց ուրիշներ կը հաստատեն թէ թեւը կապուած մարդ մը տեսան, որ հակառակ ստացած վէրքերուն, անընդհատ բէվոլվէրը կը պարպէր։

Ժամը տասն է և հետզհետէ դէպքին լուրը առնողները ահագին բազմութիւն մը գոյացուցած են չէնքին չուրջը։ Այնտեղ հաւաքած են նաեւ Բարիզի ոստիկանութեան վերատեսուչ Պ. Էբէրն, և ոստիկական բարձր պաշտօնատարներ։ Այնտեղ հաւաքած են նաեւ բազմաթիւ լրագրողներ, մեծ մասամբ լուսանկարչական գործիքներով եւ նոյն իսկ սինէմատոգրաֆի համար լուսանկար առնող մը, որ առանց կարեւորութիւն ընծայելու երկուստեք արձակուած գնդակներուն, ամենայն անտարբերութեամբ իր գործին կը նայի։

Կ'անցնի ժամ մը։ Նոր հրացանաձգութիւն մը կը հրամայուի, եւ այս անգամ դարձեալ հարիւրաւոր գնդակներ աւազակներուն որջը կը ծակծկեն։ Միշտ նոյն անստուգութիւնը սակայն։ Յայտնի չէ թէ ինչ արդիւնք ձեռք բերուած է։ Պահակաջրոց սպայ մը՝ Ֆէնթան պզտիկ կռուի մը վրայ բազմաթիւ անկողիններ չարելով՝ անոր ետին կ'անցնի, և այդ յանպատրաստից մարտկոցը կը սկսի քշել դէպի չէնքը։ Բայց չի կրնար կռուքին հաւասարակշռութիւնը պահել, անկողինները գետին կը գլորին։ Այն ատեն յարդով բեռնաւորուած երկար սայլ մը կ'առնեն եւ անոր ետին ապաստանած կը սկսին քշել դէպի չէնքը։ Երրոր սայլը չէնքին կը կպչի, տեղական Ֆէնթան անմիջապէս տինամիտի փամփուշտ մը կը դնէ պատին տակ, ու կռուքին հետ կը քաշուի եւ։ Փամփուշտը սակայն չէր կրնար պայթեցնել։ Տեղապալը կը ստիպուի երկրորդ անգամ մը ալ կառքը քշել առաջ, նոր փամփուշտ մը կը գետնէ, բայց դարձեալ մեծ արդիւնք մը չի գոյանար։ Թէեւ երկու պայթիւններ կը լսուին, բայց չէնքը անաղարտ կը մնայ։ Հարկ կ'ըլլայ երրորդ փորձի մը դիմել։ Այս անգամ, տունը պաշարող զինուորականներն ու քաղաքացիները՝ հրացաններն դէպի դուռը ուղղած, պատրաստ կեցած են, որովհետեւ կը վախնան որ աւազակները փախուստ կը փորձեն։ Տինամիթի երրորդ փամփուշտը հրօք բաղձացուած արդիւնքը կուտայ։ Լայն խրամ մը կը բացուի պատին վրայ։ մէկ քանի երկվայրկեան թանձր ծուխ մը կը պատէ չէնքը։ Երրոր այդ ծուխը կը ցրուի, նորէն ոչ մէկ կենդանութեան նշան կուտան աւազակները։ Տարակոյս չկայ որ ներսն են, բայց յայտնի չէ ողջ կամ առողջ ըլլալնին։ Կ'որոշեն ատակել, ու դարձեալ երեւան կ'ելլէ յարդով բեռնաւորուած սայլը, որուն ետին ապաստանելով կը մօտենան չէնքին որ սկսած էր այրիլ։ Այն ատեն՝ Պ. Կիշառ, իր եղբայրը, զինուորներ և ոստիկաններ, ոմանք անկողիններ իբր վահան գործածելով, ուրիշներ տարբեր առարկաներու ետին ապաստանած, եւ ամենքն ալ բիվոլվէրներն պատրաստ կը խոյանան տունէն ներսն։

Ինչ ետքը երեք ոստիկաններ կ'ելլեն դուրս, իրենց հետ կրելով դիակ մը։ Տիւպուան է, այն որ պահ մը առաջ ոստիկան Արլօնը վիրաւորած էր։ Կ'երեւայ թէ վաղուց մեռած էր, որովհետեւ մարմինը պաղած էր արդէն։ Սակայն աւելի մեծ անակնկալ մը վերապահուած էր պաշարողներուն, որոնք դեռ չէին գիտեր թէ Պոնօն ալ չէնքին մէջ կը գտնուի։ Պ. Կիշառ և իր մարդիկը՝ Տիւպուայի դիակը դուրս հանել տալէ վերջ, կը խոյանան առաջին յարկը։ Ոստիկաններ նախ ձայն կուտան, ու տեսնելով որ ոչ ոք կը պատասխանէ, գնդակ կ'արձակեն ամէն ուղղութեամբ եւ ահա յանկարծ, անկողնի մը տակէն, զողզոջուն ձեռք մը երեւան կ'ելլէ՝ բէվոլվէր մը ճօճելով։ Բայց հազիւ թէ կը յայտնի գնդակ մը արձակելէ։ Յետոյ այդ ձեռքը անկողինը կը նետէ մէկ կողմ։ Պ. Կիշառ և իր հետեւորդները ապշուած։ Ռուս թերթերը խստիւ կը բողոքեն և կը հրաւիրեն իրենց կառավարութիւնը միջամտութիւն ի գործ դնելու որպէս զի ժամ առաջ բացուի նեղուցը։ Անոնք կ'ըսեն թէ նեղուցին փակումը քայքայումն է Ռուսիոյ յառաջդիմութեան, քանի որ հունձքերու արտածումը այս կերպով դադար առած է։

«Ժիլ-Պլաս» կը գրէ.— Ռուսիա Մեծն Պետրոսէն և Մեծն Կատարինէէն ի վեր չէ դադրած աչք տնկելէ Պոլսոյ, Կայսրական Բիւզանդիոնին և Օսմանցիներուն Սթամպուլին։ Այս ցանկութիւնը, գրեթէ դարէ մը ի վեր Ռուսիոյ սկզբունքը եղած է և Ռուսիան տարուած է վերջերս Իտալիոյ այնքան նպաստաւոր դիրք մը բռնելու որ դժուար է չենթադրել թէ գաղտնի և որոշ համաձայնութիւն մը չէ կնքուած Հռոմի և Բեռերսպուրգի միջև։ Եթէ Ռուսիա այնքան կը փափաքի ձեռք ձգել օր մը Պոլիսը, ասիկա մանաւանդ իր ծովային հիանալի դիրքին համար է որ երկու ծովերու կը հրամայէ և իր ձեռքին մէջ ունի այն բանալիները որոնք արեւմուտքը կը բանան իր առջև։ Իտալիոյ Ռուսիոյ հաւանութեան առաջին արդիւնքը այս ցանկութեանց դէմ յանդիման կու գայ սակայն, որ փոխանակ նպաստաւորելու Ռուսիոյ նաւային ընդարձակումը դէպի Արեւմուտք, ընդհակառակը իր նաւերը հեռու կը պահէ Միջերկրականի ջուրերէն։ Ուրեմն Ռուսիա գոհ չէ, ո՛չ նուազ գոհ չէ նաև իր կնքամայրը Իտալիան։

Իտալացիները, կը չարունակէ «Ժիլ-Պլաս», իրենց նաւային գործողութեան ունայնութեանն ու իրենց հակառակորդներուն հաստատմանը ինչպէս նաև այս վերջիններուն կողմէ Տարտանէլի ռմբակոծման տրուած պատասխանին առջեւ, կարծեցին թէ պիտի կրնան իւսափիլ՝ իրենց միջազգային պատասխանատուութենէն,— և մասնաւորաբար հանդէպ Ռուսերուն, — սա ճշմարտանման առաջարկութեամբ.— Բ. Դուրը մեծապէս անիրաւ է նեղուցները փակելով չէզոքներու առջև, որովհետեւ անիկա չատ լաւ գիտէ թէ Իտալիա մտադրութիւն չունի առ այժմ Տարտանէլը բանի անցնելու, և թէ այս գործողութիւնը մաս չկազմեր Իտալական ծովային նախարարութեան ծրագրին։ Իտալացւոց նայելով Թուրքիա դիտմամբ ինքզինքը յարձակուած կը նկատէ, որպէս զի հետևանքը քաշել տայ մեծ տերութիւնց որոնք իրենց կարգին... անմեղ Իտալիոյ վրայ յարձակին։ Իտալական կառավարութեան թէզը ասիկա է, և այս պէսով է որ անիկա կ'ըսէ թէ «պատասխանատու չեմ Տարտանէլի փակման»։

Նմանօրինակ քաղաքականութեան մը մնոտի մաքիավէլիութեան վրայ խօսիլ աւելորդ է, կ'աւելցնէ Թերթը։

Սակայն Թուրքիա արի, և հաստատ չեղողով մը կ'ըսէ.— Թող իմ թշնամիներս փորձեն, եթէ կ'ուզեն նեղուցէն անցնել։ այն ատեն պիտի տեսնուի թէ զէնքերու ճակատագիրը ինչ պիտի որոշէ։ Եւ կամ թող քաշուին Արշիպեղագոսէն, թող դադրեցնեն իրենց անօգուտ սպառնալիքները, որպէս զի ես ալ Տարտանէլը բանամ։

Գալով հաստատութեան, Թուրքիա կ'ըսէ թէ ոչինչ չուզեր լսել մինչև որ Իտալիա չպարպէ Տրիպոլիսը։ Եւ ասիկա իր իրաւունքն է։

Ի ՊԱՏԻՒ ՔԱՋԵՐՈՒՆ

Պատերազմական նախարարութիւնը հորդորդարանին ներկայացնելու համար օրինագիծ մը պատրաստած է որու համաձայն վարձատրութիւններ և արտասովոր պատիւներ պիտի ընծայուին այն զինուորներուն որոնք Տրիպոլսոյ և Պենկազիի մէջ, ինչպէս նաեւ Տարտանէլի ռմբակոծման առթիւ քաջութիւն ցոյց տըւին։

ԻՏԱԼԻՈՅ ԾՐԱԳԻՐԸ ԵՒ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

«Թան»ի Հռոմի թղթակիցը հետեւեալը կը գրէ.—

Իտալական ծովային նախարարութեան ծրագիրը քիչ քիչ կ'ընդարձակուի Եգէական ծովուն մէջ՝ Թուրքիոյ մեծ վնասներ պատճառելու միակ նպատակով։ Նաւատորմիղին առաջին գործը եղաւ ցոյց մը ընել Տարտանէլի մէջ՝ որպէսզի Թուրքիա տեսնէ թէ Իտալիա հաստատապէս վճռած է իր պատերազմի դաշտը լայնցնել, զայն բերելով ուղղակի Արեւելքի օսմանեան ջուրերը։ Նեղուցին բերդերուն դէմ գործածած ռմբակոծումը կանխատեսուած էր, որովհետեւ իտալական ծովային նախարարութիւնը չխորհիր այսօր Տարտանէլը անցնիլ և կը յուսայ շատ շատ թշնամի նաւատորմիղին դէմ յարձակիլ։ Բայց թեթեւամբ կը տեսնեն որ Պոնօն է վիրաւորուած գլխէն, գրեթէ մահաւորձ։ Ոստիկանները և Պ. Կիշառ իսկոյն կը յարձակին սենեակին վրայ որ գտնուի։ Պ. Կիշառ՝ ընդհանուր հրացանաձգութիւն մը կը հրամայէ, և ահա հարիւրաւոր գնդակներ կը ծակծկեն աւազակներուն ապաստանարանը։ Յայտնի չէր՝ թէ քանի՛ հոգի կը գտնուին անոր մէջ։ չեն կրնար հաստատել թէ ինչ արդիւնք տուած է հրացանաձգութիւնը։ Ոմանք կը կարծեն թէ աւազակները կայքին նկուղը ապաստանած են, բայց ուրիշներ կը հաստատեն թէ թեւը կապուած մարդ մը տեսան, որ հակառակ ստացած վէրքերուն, անընդհատ բէվոլվէրը կը պարպէր։

Ժամը տասն է և հետզհետէ դէպքին լուրը առնողները ահագին բազմութիւն մը գոյացուցած են չէնքին չուրջը։ Այնտեղ հաւաքած են նաեւ Բարիզի ոստիկանութեան վերատեսուչ Պ. Էբէրն, և ոստիկական բարձր պաշտօնատարներ։ Այնտեղ հաւաքած են նաեւ բազմաթիւ լրագրողներ, մեծ մասամբ լուսանկարչական գործիքներով եւ նոյն իսկ սինէմատոգրաֆի համար լուսանկար առնող մը, որ առանց կարեւորութիւն ընծայելու երկուստեք արձակուած գնդակներուն, ամենայն անտարբերութեամբ իր գործին կը նայի։

Կ'անցնի ժամ մը։ Նոր հրացանաձգութիւն մը կը հրամայուի, եւ այս անգամ դարձեալ հարիւրաւոր գնդակներ աւազակներուն որջը կը ծակծկեն։ Միշտ նոյն անստուգութիւնը սակայն։ Յայտնի չէ թէ ինչ արդիւնք ձեռք բերուած է։ Պահակաջրոց սպայ մը՝ Ֆէնթան պզտիկ կռուի մը վրայ բազմաթիւ անկողիններ չարելով՝ անոր ետին կ'անցնի, և այդ յանպատրաստից մարտկոցը կը սկսի քշել դէպի չէնքը։ Բայց չի կրնար կռուքին հաւասարակշռութիւնը պահել, անկողինները գետին կը գլորին։ Այն ատեն յարդով բեռնաւորուած երկար սայլ մը կ'առնեն եւ անոր ետին ապաստանած կը սկսին քշել դէպի չէնքը։ Երրոր սայլը չէնքին կը կպչի, տեղական Ֆէնթան անմիջապէս տինամիտի փամփուշտ մը կը դնէ պատին տակ, ու կռուքին հետ կը քաշուի եւ։ Փամփուշտը սակայն չէր կրնար պայթեցնել։ Տեղապալը կը ստիպուի երկրորդ անգամ մը ալ կառքը քշել առաջ, նոր փամփուշտ մը կը գետնէ, բայց դարձեալ մեծ արդիւնք մը չի գոյանար։ Թէեւ երկու պայթիւններ կը լսուին, բայց չէնքը անաղարտ կը մնայ։ Հարկ կ'ըլլայ երրորդ փորձի մը դիմել։ Այս անգամ, տունը պաշարող զինուորականներն ու քաղաքացիները՝ հրացաններն դէպի դուռը ուղղած, պատրաստ կեցած են, որովհետեւ կը վախնան որ աւազակները փախուստ կը փորձեն։ Տինամիթի երրորդ փամփուշտը հրօք բաղձացուած արդիւնքը կուտայ։ Լայն խրամ մը կը բացուի պատին վրայ։ մէկ քանի երկվայրկեան թանձր ծուխ մը կը պատէ չէնքը։ Երրոր այդ ծուխը կը ցրուի, նորէն ոչ մէկ կենդանութեան նշան կուտան աւազակները։ Տարակոյս չկայ որ ներսն են, բայց յայտնի չէ ողջ կամ առողջ ըլլալնին։ Կ'որոշեն ատակել, ու դարձեալ երեւան կ'ելլէ յարդով բեռնաւորուած սայլը, որուն ետին ապաստանելով կը մօտենան չէնքին որ սկսած էր այրիլ։ Այն ատեն՝ Պ. Կիշառ, իր եղբայրը, զինուորներ և ոստիկաններ, ոմանք անկողիններ իբր վահան գործածելով, ուրիշներ տարբեր առարկաներու ետին ապաստանած, եւ ամենքն ալ բիվոլվէրներն պատրաստ կը խոյանան տունէն ներսն։

Քիչ ետքը երեք ոստիկաններ կ'ելլեն դուրս, իրենց հետ կրելով դիակ մը։ Տիւպուան է, այն որ պահ մը առաջ ոստիկան Արլօնը վիրաւորած էր։ Կ'երեւայ թէ վաղուց մեռած էր, որովհետեւ մարմինը պաղած էր արդէն։ Սակայն աւելի մեծ անակնկալ մը վերապահուած էր պաշարողներուն, որոնք դեռ չէին գիտեր թէ Պոնօն ալ չէնքին մէջ կը գտնուի։ Պ. Կիշառ և իր մարդիկը՝ Տիւպուայի դիակը դուրս հանել տալէ վերջ, կը խոյանան առաջին յարկը։ Ոստիկաններ նախ ձայն կուտան, ու տեսնելով որ ոչ ոք կը պատասխանէ, գնդակ կ'արձակեն ամէն ուղղութեամբ եւ ահա յանկարծ, անկողնի մը տակէն, զողզոջուն ձեռք մը երեւան կ'ելլէ՝ բէվոլվէր մը ճօճելով։ Բայց հազիւ թէ կը յայտնի գնդակ մը արձակելէ։ Յետոյ այդ ձեռքը անկողինը կը նետէ մէկ կողմ։ Պ. Կիշառ և իր հետեւորդները ապշուած։ Ռուս թերթերը խստիւ կը բողոքեն և կը հրաւիրեն իրենց կառավարութիւնը միջամտութիւն ի գործ դնելու որպէս զի ժամ առաջ բացուի նեղուցը։ Անոնք կ'ըսեն թէ նեղուցին փակումը քայքայումն է Ռուսիոյ յառաջդիմութեան, քանի որ հունձքերու արտածումը այս կերպով դադար առած է։

«Ժիլ-Պլաս» կը գրէ.— Ռուսիա Մեծն Պետրոսէն և Մեծն Կատարինէէն ի վեր չէ դադրած աչք տնկելէ Պոլսոյ, Կայսրական Բիւզանդիոնին և Օսմանցիներուն Սթամպուլին։ Այս ցանկութիւնը, գրեթէ դարէ մը ի վեր Ռուսիոյ սկզբունքը եղած է և Ռուսիան տարուած է վերջերս Իտալիոյ այնքան նպաստաւոր դիրք մը բռնելու որ դժուար է չենթադրել թէ գաղտնի և որոշ համաձայնութիւն մը չէ կնքուած Հռոմի և Բեռերսպուրգի միջև։ Եթէ Ռուսիա այնքան կը փափաքի ձեռք ձգել օր մը Պոլիսը, ասիկա մանաւանդ իր ծովային հիանալի դիրքին համար է որ երկու ծովերու կը հրամայէ և իր ձեռքին մէջ ունի այն բանալիները որոնք արեւմուտքը կը բանան իր առջև։ Իտալիա Ռուսիոյ հաւանութեան առաջին արդիւնքը այս ցանկութեանց դէմ յանդիման կու գայ սակայն, որ փոխանակ նպաստաւորելու Ռուսիոյ նաւային ընդարձակումը դէպի Արեւմուտք, ընդհակառակը իր նաւերը հեռու կը պահէ Միջերկրականի ջուրերէն։ Ուրեմն Ռուսիա գոհ չէ, ո՛չ նուազ գոհ չէ նաև իր կնքամայրը Իտալիան։

Իտալացիները, կը չարունակէ «Ժիլ-Պլաս», իրենց նաւային գործողութեան ունայնութեանն ու իրենց հակառակորդներուն հաստատմանը ինչպէս նաև այս վերջիններուն կողմէ Տարտանէլի ռմբակոծման տրուած պատասխանին առջեւ, կարծեցին թէ պիտի կրնան խուսափիլ՝ իրենց միջազգային պատասխանատուութենէն,— և մասնաւորաբար հանդէպ Ռուսերուն, — սա ճշմարտանման առաջարկութեամբ.— Բ. Դուրը մեծապէս անիրաւ է նեղուցները փակելով չէզոքներու առջև, որովհետեւ անիկա չատ լաւ գիտէ թէ Իտալիա մտադրութիւն չունի առ այժմ Տարտանէլը բանի անցնելու, և թէ այս գործողութիւնը մաս չկազմեր Իտալական ծովային նախարարութեան ծրագրին։ Իտալացւոց նայելով Թուրքիա դիտմամբ ինքզինքը յարձակուած կը նկատէ, որպէս զի հետևանքը քաշել տայ մեծ տերութիւնց որոնք իրենց կարգին... անմեղ Իտալիոյ վրայ յարձակին։ Իտալական կառավարութեան թէզը ասիկա է, և այս պէսով է որ անիկա կ'ըսէ թէ «պատասխանատու չեմ Տարտանէլի փակման»։

Նմանօրինակ քաղաքականութեան մը մնոտի մաքիավէլիութեան վրայ խօսիլ աւելորդ է, կ'աւելցնէ Թերթը։

Սակայն Թուրքիա արի, և հաստատ չեղողով մը կ'ըսէ.— Թող իմ թշնամիներս փորձեն, եթէ կ'ուզեն նեղուցէն անցնել։ այն ատեն պիտի տեսնուի թէ զէնքերու ճակատագիրը ինչ պիտի որոշէ։ Եւ կամ թող քաշուին Արշիպեղագոսէն, թող դադրեցնեն իրենց անօգուտ սպառնալիքները, որպէս զի ես ալ Տարտանէլը բանամ։

Գալով հաստատութեան, Թուրքիա կ'ըսէ թէ ոչինչ չուզեր լսել մինչև որ Իտալիա չպարպէ Տրիպոլիսը։ Եւ ասիկա իր իրաւունքն է։

Ի ՊԱՏԻՒ ՔԱՋԵՐՈՒՆ

Պատերազմական նախարարութիւնը հորդորդարանին ներկայացնելու համար օրինագիծ մը պատրաստած է որու համաձայն վարձատրութիւններ և արտասովոր պատիւներ պիտի ընծայուին այն զինուորներուն որոնք Տրիպոլսոյ և Պենկազիի մէջ, ինչպէս նաեւ Տարտանէլի ռմբակոծման առթիւ քաջութիւն ցոյց տըւին։

ԻՏԱԼԻՈՅ ԾՐԱԳԻՐԸ ԵՒ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

«Թան»ի Հռոմի թղթակիցը հետեւեալը կը գրէ.—

Իտալական ծովային նախարարութեան ծրագիրը քիչ քիչ կ'ընդարձակուի Եգէական ծովուն մէջ՝ Թուրքիոյ մեծ վնասներ պատճառելու միակ նպատակով։ Նաւատորմիղին առաջին գործը եղաւ ցոյց մը ընել Տարտանէլի մէջ՝ որպէսզի Թուրքիա տեսնէ թէ Իտալիա հաստատապէս վճռած է իր պատերազմի դաշտը լայնցնել, զայն բերելով ուղղակի Արեւելքի օսմանեան ջուրերը։ Նեղուցին բերդերուն դէմ գործածած ռմբակոծումը կանխատեսուած էր, որովհետեւ իտալական ծովային նախարարութիւնը չխորհիր այսօր Տարտանէլը անցնիլ և կը յուսայ շատ շատ թշնամի նաւատորմիղին դէմ յարձակիլ։ Բայց իտալական պատկանեալ շրջանակները չեն դանգատիր նեղուցին դէմ գործուած այս առաջին փորձին քաղաքական և զինուորական արդիւնքներ։ Նախ և առաջ անոնք դիտել կուսան թէ երկու նաւերուն կրակը միայն՝ երկու ժամուան մէջ բաւական եղաւ լռութեան մատնելու մէկ քանի կարեւոր բերդեր, լորդ վնասներ պատճառելու անոնց, օդը հանել վառօդարան մը, քանդել զօրանոցներ և սպաննել կամ վիրաւորել մէկ քանի թուրք զինուորներ։ Ասիկա կ'ապացուցանէ թէ եթէ մէկէ աւելի նաւեր ռմբակոծում կատարէին, աւելի նշանակելի ուժերով չատ աւելի արդիւնքներ առաջ պիտի գային։ Իտալացի սպաները կ'ընդունին սակայն թէ թուրք բերդերու թնդանօթաձգութիւնը լաւ է, թէպէտեւ յարձակում գործող ոչ մէկ նաւ վնասուած է, և ասիկա կը թուի ապացուցանել թէ թշնամի թնդանօթները կը վարեն ներսպացի սպաներ, անշուշտ գերմանացիներ։ Մէկէ աւելի ռումբեր ինկած են իտալական նաւերէն հաղիւ մէկ քանի մէթր անդին, և անոնցմէ մէկը՝ առնուազն մէկ մէթր անդին անցած է «վարէզէի» կամուրջէն, ինչ որ նոյնիսկ կարծեցնել տուած է թշնամին թէ այս զրահաւորը յարձակում կրած էր։ Բայց այդպէս չէ բնաւ, որովհետեւ «վարէզէ» երկաթ վերաբաձած է թարէնթէ ողջ առողջ։ Իտալացիք կը յուսան վերջապէս թէ իրենց նաւային ուժը կատարելապէս ի վիճակի է յաջողութեամբ յարձակելու օսմանեան բերդերուն վրայ։

Բաղաքականօրէն խօսելով, Տարտանէլի ռմբակոծման այս առաջին փորձը, ապացուցած է թէ Իտալիա կրնայ վստահիլ տերութեանց գործնական չեզոքութեան վրայ, այն պարագային, երբ Թուրքիոյ դէմ մարտադրելու գործողութիւն մը կատարէ։ Եւ Հռոմի մէջ այս մասին մեծ գոհունակութիւն կը տիրէ։

Բայց, ինչպէս որ վերը ըսի, նեղուցը պարզապէս իտալական ծովնախարարութեան ծրագրին մաս չկազմեր առայժմ։ Իտալիա ատիկա իբր վճռական և գերագոյն միջոց, վերջի պահած է։ Մասնագիտական չրջանակներու մէջ չկարծուիր որ անկարելի ձեռնարկ մը ըլլայ նեղուցներէն անցքը, և նոյն իսկ կը յուսացուի որ բերդերու աստիճանական և սիստեմատիկ ռմբակոծումներով, նաւատորմիղը քիչ օրուան մէջ պիտի յաջողի բանալ անցքը, սպառելով մեծաքանակ ռումբ և ռազմանիւթ։ Իտալացիք գիտեն թէ մէկ քանի նաւեր ալ գոհ պիտի տան այդ պարագային, թէ շատ դժուարին ձեռնարկ մըն է ատիկա և թէ շատ սուղի պիտի նստի։ Ահա թէ ինչո՛ւ այսքան ծանր ձեռնարկ մը չպիտի փորձուի, մինչեւ որ կարելի չըլլայ Թուրքիան հանդել։

Իտալական ծովային նախարարութիւնը Եգէական ծովին մէջ շատ մը գործեր ունի կատարելիք և հիմա չմտածեր Տարտանէլի վրայ։ Այս գործողութիւնները արդէն սկսած են և հետզհետէ պիտի կատարուին մեթոտի մը համաձայն։ Նախ, կը խորհուի հաստատել գործողութեանց խարիսխներ։ Սթամբուլիա կղզին գրաւումը ճիշդ այս նպատակին համար էր։ Կը հաստատուի թէ ուրիշ կղզի մըն ալ պիտի գրաւուի քիչ մը ետեւէն։ Պիտի գրաւուի Լէմնոս, Թենէդոս և Իմպրոս կղզիներէն մէկը, և անշուշտ պիտի ընտրուի այն կղզիներէն մէկը որոնք կը գոցեն Տարտանէլը, ուրիշ նաւատորմիղը կրնայ արագօրէն յարձակիլ նեղուցին դէմ և հսկողութիւն ի գործ դնել ծովային այն ճամբաներուն որոնք կ'առաջնորդեն դէպի Պոլիս։

Անգամ մը որ այս խարիսխները հաստատուին, նաւատորմիղը, որ կը բաղկանայ չորս մեծ նաւաբաժիններէ, — ընդամենը 20 մեծ նաւ և 40 պզտիկ նաւ, չատ մըն ալ օժանդակներ,— Եգէական ծովուն մէջ իբր իր տան մէջ գտնուած պիտի ըլլայ և պիտի կրնայ ընել իր ուզածը։

Նաւատորմիղին նպատակներէն մին, որ էր կտրել Փոքր-Ասիոյ և Արշիպեղագոսի միջև ընդհանրական կապերը, ինչպէս զի իր ձեռքը ունենայ գրաւականներ՝ վերադարձնելու Բ. Դրան, այն պարագային երբ այս վերջինը ստիպուի գիջում ընելու։ Կը խօսուի Հռոդոսի, Սաքզի և Միտիլլիի վրայ։ Բնական է թէ այս գործողութիւնները կրնան կատարուիլ միմիայն զօրք ցամաք հանելով, —զօրաբաժին մը գոնէ,— որուն Իտալիայէն մեկնումը արդէն պատրաստուելու վրայ է։ Զօրաբաժինը իսկոյն ճամբայ պիտի ելլէ, թարէնթէ վերադարձած նաւերով։

Պէտք է կանխատեսել նաև օսմ. բերդերու, զօրանոցներու և քօնաքներու ռմբակոծումը, ինչպէս նաև պատերազմի գործողութիւններ՝ ընդդէմ օսմ. առեւտրական նաւերուն։

Թուրքիոյ դէմ այս խիստ միջոցներուն գործադրութեանը սկսած է արդէն և պիտի շարունակուի հանդարտութեամբ առանց աճապարելու, օրերով, շաբաթներով և նոյն իսկ ամիսներով, մինչև որ Բ. Դուրը տեղի տայ։ Իտալիա այս պարագային մեծ չան ունի իր քան քաղաքական տեսակէտով,— ինչպէս օրինակի համար Թուրքերուն դէմ մէկ քանի թնդանօթաձգութիւններ բաւական եղան Սամոսի մէջ, հելլէնական շարժումը արթնցնելու,— նոյնքան ալ տնտեսական և զինուորական տեսակէտով։

Մինչ այս մինչ այն, Իտալիա դէպքերէն պիտի ներշնչուի որոշելու համար թէ ուրիշ հարուածներ ալ պէ՞տք է տալ Թրչնամին թէ ոչ։ Բայց այսուհետև, ինչպէս շատ իրաւամբ լսաւ երէկ Ռաթինեակ՝ «Թրիպունա»ի մէջ «մեծ պատերազմը հրաչակուած է չորս օրէ ի վեր Օսմ. պետութեան դէմ», և Իտալիա կանգ չպիտի առնէ մինչև որ յաջողի ջախջախելու Թուրքիոյ կողմէ Լիբիոյ մէջ կազմակերպուած ընդդիմութիւնը և գրաւման բանակը միմիայն արաբ տարրը ունենայ հոն՝ կռուելու հոմար։

Պէտք է սպասել ուրեմն որ Աֆրիկէի մէջ ցամաքային գործողութիւնները նուազում մը ունենան, տրուած ըլլալով մանաւանդ տաք եղանակը անցընելու անհրաժեշտութիւնը։ Միւս կողմէ ծովային գործողութիւնները, գարնան և ամրան մէջ՝ կրկնապատիկ կերպով պիտի շատնան։

Ահա այսպէս է որ Իտալիա պիտի վերջացնէ պատերազմը։ Գալով Արաբներուն, անիկա համոզուած է որ, քիչ քիչ պիտի յաղթէ անոնց ընդդիմութեան, զաղթային պատերազմով մը որուն տեսողութիւնը գուցէ երկար ըլլայ, բայց վերջը ապահովաբար նպաստաւոր։

ԹՈՒՐՔԻԱ ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՏԱՐՏԱՆԷԼ

«Կազէթ տը Ֆրանքֆորտ»ի Պոլսոյ թղթակիցը հաղորդելէ վերջը իր թերթին թէ Թուրքիա որոշած է նեղուցները բանալ՝ միայն այն պարագային երբ տերութիւնները երաշխաւորին թէ Իտալիա նոր յարձակում մը չպիտի ընէ, կը գրէ,— Տերութիւնները պէտք է որ ուրեմն ստանձնեն նեղուցներուն պաշտպանութիւնը և նաւաբաժիններ ղրկեն հոն։ Ռուսիա չկրնար ընել սակայն ասիկա, մինչև որ Տարտանէլի խնդիրը նորէն մէջտեղ չդնէ։ Ռուս ծանուցագիրը վնասուց հատուցումի խօսք ալ կ'ընէ։ Բ. Դուրը նորէն պիտի պնդէ թէ Տարտանէլ Սուէզի ջրանցքին նմանիր որով ինք կատարելապէս իրաւունք ունի ամէն միջոց ձեռք առնելու իր հողը պաշտպանելու համար և թէ Լոնտոնի պայմանագրութիւնը ռուս պահանջումները չարդարացներ։

Բեռերսպուրգի «Թան»ի թղթակիցը կ'ըսէ թէ Ռուսիա իր պահանջումներէն վազ չպիտի անցնի։

Միւս կողմէ «Նովոյէ Վրէմիա» կը գրէ.—

Ռուս կառավարութիւնը նեղուցներու խնդրոյն մէջ Եւրոպայի ընդունած տեսակէտէն բոլորովին կը զարտուղի։ Ռուսիա կը կարծէ թէ առևտրական նաւարկութեան արգելքը Թուրքիան պատճառեց որ գոցեց նեղուցը և ակներեւ զետեղեց, մինչդեռ տերութեանց մեծ մասը Իտալիան պատասխանատու կը բռնեն։ Տարբերութիւնը անկէ առաջ կուգայ որ Ռուսիա, իր առևտրութեանց վրայ յենլով դաշնագիրներու կը կրթնի։ Միւսները միմիայն իրողութիւնները նկատի կ'առնեն։ Որովհետեւ, այս առթիւ դաշնագիր մը գոյութիւն չունի, անկարելի է, ըստ մեզ, արգիլել Իտալիան իր ուզած ցոյցերը ընելէ Տարտանէլի առջև, բայց գոյութիւն ունի ամենքին վաւերացուած հաստատութիւն մը որ կ'արգիլէ Թուրքիան նեղուցներու նաւարկութիւնը խափանելէ։ Թուրքիա թող ինքզինքը պաշտպանէ, առանց ուրիշին վնասելու։

ՄԻՋՈՒՐԴՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ՓՈՐՁ ՄԸ

«Թան»ի Բեռերսպուրգի թղթակիցը կը հեռագրէ.—

Մ. Սամսոնոֆ կարելի կը գտնէ միջնորդութեան նոր փորձ մը ընել Իտալիոյ և Թուրքիոյ մօտ և առաջարկելու վրայ է տերութեանց նոր եղանակ մը անգլիական առաջարկին հաստատն որ է դիմումը կատարել երկու երկիրներուն մօտ՝ միաժամանակ։

ՍԱՄՈՆՈՖԻ ՃԱՌԸ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ

«Թան»ի Հռոմի թղթակիցը ըսելէ վերջ թէ արտաքին գործոց նախարարը չընդունեց Մակեդոնացի պատուիրակները, որովհետև հակառակ պատերազմին երկարութեան, Իտալիա տակաւին նպաստաւոր տրամադրութիւններ կը մնացուցէ պալքանեան արգի «սթաթուս-քուօ»ին պահպանման, կը յայտարարի թէ Սամսոնոֆի ճառը մեծ տպաւորութիւն գործած է Իտալիո

բարութեանց Թուրքիոյ համար չահեկան մասերը։—

Մեր յարաբերութիւնները Իտալիոյ հետ անձուկ դիմակցութեան մը կնիքը ունին։ Կը ցաւինք որ իտալեւթուրք պատերազմը կը տեւէ տակաւին։ Ասարիա պատրաստ է առանց չէզոքութեանը վնասելու մասնակցելու գոհացուցիչ արդիւնք մը ձեռք բերելու համար կատարելիք ջանքերուն։

Մեր յարաբերութիւնները Թուրքիոյ հետ կը զրաւեն առաջին տեղ մը բարի դրացնութեան մեր յարաբերութեանց մէջ։

Վստահ եմ թէ տէրութիւնք պիտի յաջողին վերջ ի վերջոյ ընդունելի լուծում մը գտնել երկուստեք։ Վստահ եմ նոյնպէս թէ Իտալիա չպիտի վրդովէ Պալքանները։

"ԲԱՆԱՆՔ ՏԱՐՏԱՆԷԼԸ»

«Թանին» իր երէկուան խմբագրականով կը հաւաստի կառավարութիւնը բանալու Տարտանէլը։ Հակառակ պարագային կ'ըսէ, օտար տէրութիւնները պիտի միջամտեն եւ փորձով գիտենք թէ միջամտութիւնները միշտ ի վնաս Թուրքիոյ արդիւնք մը կ'ունենան։

ՀԵԼԼԷՆ ՇՈՒԳԵՆԱՒԵՐՈՒ ՕՐԱԿԱՆ ՎՆԱՍԸ

Տարտանէլի նեղուցին փակման հետեւանքով հելլէնական շոգենաւերուն օրական վնասն է 1200 ոսկի։

ՍԱՄՍՈՆՈՓ ԵՒ ՁԱՐԸ

Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Սամսոնոֆ Լիվատիոյ մէջ պիտի տեսակցի Զարին հետ Տարտանէլի մասին։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԱԿԵԴՈՆԻՈՅ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՎԸՐԴՈՎՈՒԱԾ

— «Թանի Սելանիկի թղթակիցը հետեւեալը կը գրէ։ — Բրիստոնեայ տարրին մէջ մտքերը զրգռուած են։ Ասոր ալ պատճառը վերջին ընտրութիւններն էին, որ ատեն Մակեդոնայոյն և Մակեդոնապուլկար անկախ թեկնածուները ծեծուեցան թիթիհատական համազգիներէ։ Կը հաստատեմ նաեւ թէ հաւանական է որ մօտերս յեղափոխական փորձեր կատարուին յոյն քօմիթէներէն և պուլկար ներքին կազմակերպութենէն։ Հաւատի աղբիւրէ կը տեղեկացուի ինձի թէ ոչ միայն յոյներու և պուլկարներու միջեւ համաձայնութիւն գոյութիւն ունի, այլ նաեւ ալպանցի և պուլկար հրոսակախումբերու միջեւ։ Շատեր կը կարծեն թէ Իտալիա մտնի ալպանական արդի շարժումին, ինչպէս նաեւ Մակեդոնիոյ յեղափոխական հրոսախումբերուն երեւման մէջ, քանի որ այս վերջինները լաւ զինուած են և առատ դրամ ունին։ Պաշտօնական շրջանակները կը թուին խիստ տեղեակ ըլլալ այս յեղափոխական ծրագիրներուն և ասոր համար է որ Օսմ. կառավարութիւնը և մանաւանդ Թիթիհատը խնդրած են Քեազիմ պէյէն՝ դարձեալ ընդունիլ Սելանիկի կուսակալութիւնը, ուր ընտրեալ երեսփոխանը ցոյց տուաւ քաղաքական և վարչական նշանակելի յատկութիւններ։

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ Թաղապետական շրջանակներու հրահանգ տուաւ որպէս զի ամենախիստ հսկողութիւն կատարուի վաճառորդներու վրայ և տեղի չտրուի որ ժողովուրդը շահագործուի։ Քաղաքապետութիւնը այս խիստ հրահանգը տուած է, որովհետեւ վերջերս հաստատուած է թէ շատեր հակառակ որոշեալ գիներուն, կեղեքած են ժողովուրդը։

ՇՈՎԱԿԱԼ ԼԻՄԲՕՍ, որուն ժամանումը գրած էինք, իջած է Բերա Բալա։

ՆՈՐ ԿԱՄՈՒՐՋԻՆ վրայ աւելի խիստ հսկողութիւն պիտի կատարուի այլեւս, որպէս զի ոչ ոք է ապօրինաւոր արարք տեղի չունենայ։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Խեդիվը որ Պոլիս պիտի գար, նեղուցներու փակման պատճառաւ Ադեքսանդրիա կը սպասէ։

ՀԵԼԼԷՆԱՀՊԱՏԱՆՆԵՐՈՒ ՎՍԱՐՈՒՄԸ։ — Ընդ. ապահովութեան մնօրէնութիւնը այս օրերս ձեռնարկած է բազմաթիւ հելլէնահպատակներու վտարման իր կասկածելի Ասոնք պիտի զրկուին Վառնա հելլէն դեսպանատունը բռնուած է այս մասին։

ՍԱՄՈՍԻ ԴԱՏԱՊԱՐՏԵԱՆՆԵՐԸ. — Մ. Մ. Սոֆուլիս, Նիքօլայիտիս (հին երեսփոխաններ), Օրօլական (ոստիկան զօրաց նախկին հրամատար) և Սամոսցի քաղաքական մէջ դատապարտեալները որոնք Քօքասի էֆ.ի օրով պարտաւորուած էին Աթէնք ապաստանիլ, առջի օր հեռագիր մը ղրկած են Վարչապետին և ներում խնդրած։ Վանկլիսի էֆ., Սամոսի արդի իշխանն ալ մղում կուտայ անոնց դիմումին։ Նախարարաց Խորհուրդը իր երէկի նիստին մէջ պիտի զբաղէր այդ խնդրով։

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԸՆԹԱՑՔԸ. — Աթէնքի կառավարական թերթերը կ'ըսեն թէ Ցունաստան մատիր չէ պալքանեան խաղաղութիւնը վրդովելու, Հելլէնները չափազանց վնասուած ըլլալով արկածախնդրական քաղաքականութենէն։ Եթէ նոյն իսկ երրորդ պետութիւն մը խաղաղութիւնը վրդովէ, Ցունաստան իր պարտքը կատարելու համար ուրիշէ դաս չպիտի առնէ։ Բարեբաղդաբար Ցունաստան է վիճակի է, հակառակ պարագային, պաշտպանելու արեւելքի իր շահերը։

ՆՈՐ ԾԵՐԱԿՈՒՏԱԿԱՆ ՄԸ.— Հանդուցեալ Զիհնի փաշայի տեղ ծերակուտական անուանուեցաւ Դամասկոսի նախորդ կուսակալ Շիւքրի փաշա, որ եղբայրն է Սուլթանին Ա. սենեկապետ Լութֆի պէյի։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՊԱՐՏՕՆԱԿՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԴԻՒԱՆԻՆ

Ս. Պատրիարք Հայրը նկատողութեան առնելով որ Օսմ. Խորհրդարանի անդամակցելու համար մինչեւ ցարդ ութը երեսփոխան ընտրուած են Միտյն, Նոյն իսկ նախորդ անգամի թիւէն աւելի պակաս, թէ պաշտօնական մարմիններէ հասած տեղեկութեանց համաձայն՝ ընտրութեանց մէջ զանազան միջոցներ ի գործ դրուած են Հայ տարրը զրկելու համար իր արդար իրաւունքէն, ինքն ստիպուեր է՝ ինչպէս նախապէս թաղրիր մատուցուելով Բ. Դրան, քանակցիլ պատկանեալ վարիչ մարմնոյն հետ բանիւ բերանոյ, և դիտել տալով որ Թուրքիոյ Հայոց թիւոյն համեմատութեամբ պէտք էր որ դէթ քսան երեսփոխան ընտրուէին, պահանջած է որ ընտրութիւնք վերջ չգտած՝ կարեւոր միջոցները անօրինուին զրկանքը դարմանելու համար, եթէ ոչ՝ ինքն յանուն Ազգին բողոքող պիտի մնայ կատարուած իրողութեան դէմ, և չպիտի կարենայ ընդունիլ որ այս պայմաններու մէջ ընտրուած մէկ քանի սակաւաթիւ ազգայինք՝ իբր Հայ երեսփոխան՝ կարենան բաղմիլ Օսմ. Խորհրդարանին մէջ։

Իսկ բոլորովին անհիմն է հայ թերթի մը հրատարակած այն լուրը, որու համաձայն իբր թէ Ս. Պատրիարքը մասնաւոր թելադրութեանց վրայ՝ այս տեսակ ձեռնարկի մը դիմած ըլլայ և թէ այդ առթիւ մասնաւոր անձերու ընտրութեան խնդիր յուզուած լինի։

***

ԾԱՆ ԽՄԲ. — Ընտրական ապօրինութեանց դէմ բողոքելու, եւ ներկայ ընտրութեանց ընթացքին Հայոց եղած զրկանքը դարմանելու համար՝ կառավարութեան մօտ ըլլալիք ամէն դիմում, որու՛ կողմէ ալ եղած ըլլայ, անշուշտ համակրութեամբ պիտի ողջունուի։ Բայց չենք դիտեր թէ արդէն ի կ ընտրուած Հայերը իբր «Հայ երեսփոխան» չճանչնալով, Պատրիարքարանը ի՞նչ ը ել կ'ուզէ։ Ի՞նչ հանդամանքով այդ մարդիկը վաղը միւս օր պիտի երթան բազմիլ Օ.մ. Խորհրդարանը, քանի որ Պատրիարքարանը չուզեր Հաւ հանդամանք տա՛նել անոնց վրայ։ Թո՞ւրք, յո՞յն, քո՞ւրդ թէ դնչու պիտի նկատէ զանոնք մեր Պատրիարքարանը։ Իմա տուիթիւնը, ա՜նկ պարագաներու մէջ, արդէն իսկ ձեւաբերուած արդիւնքը պահելով աւելին հետապնդելուն մէջն է, եւ ո՛չ թէ բրնձին սիրոյն պուլուրն ալ վրայ տալուն մէջ։ Կը ցաւինք ըսելու, որ Պատրիարքարանի այս յայտարարութիւնը՝ դիւանական ըլլալով հանդերձ դիւանագիտական չէ, և ուրիշ բանի չի ծառայեր, այլ միայն աւելորդ անգամ մը ալ զգացնելու սա ճշմարտութիւնը թէ Պատրիարքարանի շէնքը վերաշինելէ առաջ, պէտք է ուղղը վերաշինել։ Պատրիարքարանը շատ առանձնաշնորհումներ ունի անշուշտ, և մենք միշտ պատրաստ ենք զանոնք պաշտպանելու մեր բովանդակ կորովով։ Սակայն բնաւ չենք կարծեր թէ «պաշտօնական յայտարարութեան» ուժգոսին տակ մեզի զաւեշտականներ հրամցնելու իրաւունքն ալ կայ այդ առանձնաշնորհմանց մէջ։

ՕՐԹԱՆԵԱՆ ԵՒ ԱՐԴԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Ստոյգ աղբիւրէ մեզի կը հաղորդեն հետեւեալը.—Կարգ մը ծանօթ ազգայիններ այս օրերս Օրմանեանի այցելած ըլլալով՝ խօսք կը բացուի արդի Քաղ. ժողովին վրայ։ Նախկին Պարիարքը, որուն սրամտութիւնը գոնէ կասկածելի չէ՝ որքան է օրինակի համար իր ազգասիրութիւնը, կտրուկ վճռով մը հետեւեալ սահմանումը կ'ընէ Քաղ. ժողովին համար։

— Մե՛ծ անուն այդքան պզտիկ մարդոց համար։.. շատ շատ գիւղական Թաղ. Խորհուրդ մը կրնան կազմել այդ մարդիկը և ուրիշ ոչինչ։

Թերեւս աւելորդ ըլլայ նախկին Պատրիարքինը։ Բայց դեռ մէկ երկու չաբաթ առաջ Արշարունի Սրբազան ալ հետեւեալը ըսած էր Քաղ. ժողովին համար։

— Զորս հատ քօմիսենճի դրեր են քովս, և դեռ կ'ուզեն որ գործ տեսնենք։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ ԵՒ ՀԱՅ ՅՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆՆԵՐԸ

Ինչպէս յայտնի է, ասկէ առաջ կարգ մը յարաբերական խնդիրներու համար՝ Սեղբոսեան վարչութեան օրով, համաձայնութիւն գոյացած էր հայ և յոյն Պատրիարքարաններու և Պուլկար Եկեղեցիներուն միջեւ և այս առթիւ կազմուած էր նաեւ միջազգային խառն յանձնաժողով մը, որպէսզի, զինուորական, կրթական և կարգ մը նման խնդիրներու մէջ համերաշխաբար շարժին և միահաւուռ կերպով բողոքեն Բ. Դրան մօտ։ Սակայն այդ յանձնաժողովը, որուն կազմութեան մասին առենին շատ աշխատեցան խօսասարեան Հայկ էֆ. և ուրիշներ՝ Սեղբոսեան վարչութեան և Ցունաց Քաղաք. ժողովոյ անդամ Քալանովա էֆ.ի հետ, բայց չես գիտեր ինչ անցաւ դարձաւ որ, հանգուցեալ Ցակոբ էֆ. Սթամպուլեանի վարչապետանալուենէն յետոյ, Միջազգայինը չի շարունակեց իր աշխատութիւնները և լուծուեցաւ։ Տ. Եօաքիմ Պատրիարքի վերջին անգամ Ազգ. Պատրիարքարան տուած այցելութենէն և այդ առթիւ Ն. Սրբազնութեան ըրած կարգ մը ծանրակշիռ յայտարարութիւններէն յետոյ, որոնք խիստ մեծ տպաւորութիւն մը գործած են ազգային բոլոր շրջանակներուն մէջ, ընդհանուր փափաք մը կայ Միջազգային Ցանձնաժողովը դարձեալ նիստի հրաւիրելու և զինուորագրութեան, Պատրիարքարաններու առանձնաշնորհմանց, կրթական և այլ խնդիրներու մասին խորհրդակցելու համար։ Խառն Ժողովի անդամները երէկ այս առթիւ կարծեաց փոխանակութիւններ ունեցան և որոշուեցաւ գրով մը հրաւիրել Ցունաց Պատրիարքարանը որ նշանակէ իր անդամները և նախնական խորհրդակցութեանց ձեռնարկուի։ Միւս կողմէ Հայոց, Ցունաց Պատրիարքարանները և Պուլկարաց Եկեղարքարանը, նկատելով որ Նահանգային Օրէնքը, որ մեծագոյն հարուածը կուտայ Պատրիարքարաններու առանձնաշնորհմանց և ֆէրմաններով հաստատուած ու ընդունուած իրաւունքներուն, առանց երեսփ. ժողովէն անցնելու կառավարութիւնը գործադրել սկսած է, պիտի որոշեն բողոքել նոյն Օրէնքի գործադրութեան դրուելուն դէմ։

ՆՊԱՍՏԱՎՈՐԱԿԱՆ ՌԻՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ԹՈՇԱԿՆԵՐԸ

Տնտես. Խորհուրդը նկատելով որ, Նպաստաւորական ուսանողներու տրամադրած գումարը, ապրիլի ամսականը վճարելէ յետոյ բոլորովին պիտի սպառի, ասկէ առաջ այս պարագան զրով մը դիտել տուած էր Քաղաք. ժողովին և հրանգ ու տնօրինութիւն խնդրած էր։ Սակայն Վարչութիւնը այս խնդրին նկատմամբ ոչ է կարգադրութիւն սահմանած չըլլալով և մայիս 1ին նոյն ամսոյ թոշակներուն վճարումը անհրաժեշտ ըլլալով, Տնտես. Խորհուրդը հարկ դատած է խնդիրը դարձեալ Վարչութեան ուշադրութեանը ներկայացնել և ստիպողաբար հրահանգ խնդրել։

ԱԶԳ. ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ՇԷՆՔԸ ՈՐ ՊԷՏՔ Է ՇԻՆԵԼ

Ազգ. ժողովոյ ուրբաթի նիստին մէջ, կարգ մը երեսփոխաններ պիտի հարցանէին Վարչութիւնը և պիտի հարցնեն թէ՝ ինչ հիման վրայ, որոշած է Ազգ. Պատրիարքարանի նոր շէնքը չինել իր արդի տեղին վրայ փոխանակ կեդրոն վայր մը շինելու, ինչպէս է Ղալաթիա կամ Բերա։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ԹԷԼԷՖՕՆԸ

Վարչութիւնը ուզելով Ազգ. Պատրիարքարանը և Ղալաթիոյ Խորհրդարանը հեռաձայնի միջոցաւ իրարու կապել, ասկէ առաջ դիմում ըրած էր Թղթատարական Նախարարութեան՝ հասկնալու համար թէ՝ ինչ են պայմանները։ Թղթատարական Նախարարութիւնը թէկզէրէով մը ծանուցած է թէ՝ հեռաձայն զետեղելու համար Պատրիարքարանը մէկ անգամի համար 40 ոսկի պէտք է վճարէ և յետոյ ամսական երկու ոսկի։ Ցիշեալ Նախարարութեան կողմէ ցոյց տրուած հաշիւն համաձայն, Պատրիարքարանը կեդրոնին կապող գծին համար՝ 25 և Ղալաթիոյ Խորհրդարանը դարձեալ կեդրոնին հետ հաղորդակցութեան դնող գծին համար՝ 15 ոսկի պէտք է վճարէր։ Այս թէկզէրէն յանձնուեցաւ Տնտես. Խորհուրդին, որպէս զի այդ մասին կարեւորը տնօրինէ։ Կը լսենք թէ՝ այս վերջինը նոյն Նախարարութեան պաշտօնեաներէն՝ Դարեգին էֆ. Տէմիրճիպաշեանի միջոցաւ պիտի խնդրէ թաղեալ պէյէ որպէս զի ըլլալիք ծախքը գոնէ կէս առ կէս զեղչուի։

ՍԱԱՏԷԹԵԱՆ ԵՊԻՍԿ. Կ'ՈՒԶԷ ՄԵԿՆԻԼ ԿԱՐԻՆԷՆ

Կարնոյ Առաջնորդ Տ. Սահակ Եպիսկ. Սաատէթեան ստիպողական հեռագրով կը խնդրէր Վարչութենէն՝ արտօնել զինքը Պոլիս գալու, քանի որ տեղւոյն ժողովուրդը սկսած էր բացարձակապէս նեղել զինքը Սանասարեանի տպագրին պատճառաւ։ Խառն ժողովը երէկ հեռագրեց Տ. Սահակ Եպիսկ.ի թէ Պալաքեան վրդ.ի հոն հասնելէն ետք ինքը կրնայ մեկնիլ կարնէն։

ԲԵՐԱՅԻ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

Ինչպէս ծանօթ է մեր ընթերցողներուն, մօտաւորապէս երկու ամիս առաջ Բերայէն պակսած երեք ազգ. երեսփոխաններու յաջորդներուն ընտրութիւնը կատարուած էր և յոյզողած էին ընտրուիլ ազատական երեսփոխաններ։ Սակայն մէկ քանի թաղեցիներուն էջողմէ ապօրինութիւններ գործուած ըլլալու մասին եղած դանդաղներուն վրայ քննութիւն բացուած էր։ Այժմ այդ քննութիւնները լրացած ըլլալով տեղեկագիրը պատրաստուեցաւ և դրկուեցաւ Ազգ. Վարչութեան, ընտրութեան վաւերացումը ձեռք բերելու համար։

Տեղեկագիրը ստորագրած են Տ. Խորէն քհնյ. Յարութիւնեան (նախագահ Ընտրողական ժողովոյ) Ընտրողական ժողովի և Թաղական Խորհուրդի անդամներ՝ Տեարք Ռուբէն Զարդարեան, Ռուբէն Փափազեան, Արամ Հալաճեան, Տիրան Կիւմիւշկէրտան, Նշան Գալըպճեան, Յովհաննէս Պաճաճեան, Խնդիր Սիմոն, յարակից պատճառաբանութիւններով միասին։ Իսկ պատճառաբանութիւնները մէկտի թողով տեղեկագիրը ստորագրած են նաեւ Տեարք՝ Մնիկ Տէրունեան, Գրիգոր Ֆէրհատ, Մելիք Ղազարոսեան և Տօքթ. Ճէլալեան։ Քննութեանց արդիւնքին համաձայն հաստատուած է որ 10 ոչ-թաղեցիներ մասնակցած են քուէարկութեան, պարզապէս սխալ տրձանազրութեան մը հետեւանքով։

ԱՅՐԻԱԽՆԱՄ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ

Այրիախնամ յանձնաժողովի անդամները վերջին նիստին մէջ, նկատելով որ իրենց անդամակիցներէն Տօք. Թէրզեան, անհոգի յարձակումներ կ'ընէ իր պաշտօնակիցներուն վրայ՝ չատ անգամ վիրաւորելով նոյն իսկ անոնց արժանապատուութիւնը և վերջերս միւնոյն կերպով վիրաւորած է արժանապատուութիւնը Այրիախնամի կիլիկիոյ պատուիրակ Պ. Սաքայալեանին, տպուած են զինքը որպէս զի հրաժարականը տայ. սակայն ինչպէս կը լսենք Տօքթ. Թէրզեան յայտարարած է թէ՝ ինք չպիտի հրաժարի ու պիտի շարունակէ իր օգտակար աշխատակցութիւնը.... Այրիախնամին մնացեալ անդամներուն կը մնայ հաւաքաբար հրաժարիլ, թոյլ տալու համար որ Տօքթ. Թէրզեան առանձինն շարունակէ Այրիախնամ գործը, որուն այնքան սերտօրէն փարած է ինչպէս կերեւի։

ՔԱՂԱՔ. ԵՒ ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐՈՒ ՆԻՍՏԵՐԸ... 6.8 ՀՈԳԻՈՎ

Քաղաք. ժողովը երէկ նիստ գումարեց Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ իր վեց անդամներուն ներկայութեանը և նըկատողութեան առաւ մասնաւորապէս Պէշիքթաշի եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդոյ պաշտօնավարութեան ընթացքի մասին եղած ամբաստանութիւններուն խնդիրը և պէտք տեսաւ այդ մասին խորհրդակցութիւն մը կատարել Տնտես. Խորհրդոյ ատենապետին, ինչպէս նաեւ խնդրոյն տեղեկաբեր ժողովական Ոսկան Մարտիկեանի, որոնք այս միջոցին բացակայ կը գտնուին մայրաքաղաքէն։ Հետեւաբար որոշուեց անոնց վերադարձէն ետք՝ ժողովոյ լիագումար մէկ նիստին մէջ շարունակել խնդրոյն քննութիւնը և տալ վերջնական որոշումը։

*** Քաղաք. ժողովոյ նիստէն առաջ նիստ գումարել ուզեց Խառն ժողովը և սակայն... մեծամասնութիւն չունենալով ցրուեցաւ հետեւեալը հաղորդելով ժամուելն։ «Խառն ժողովը թէկ հրաւիրուած էր երէկ ի նիստ .՝ բայց անգամոց մեծամասնութիւն տեղի չունեցաւ և ներկայ ժողովականք խորհրդակցութիւններ կատարեցին Օսմ. Խորհրդարանի հայ անդամոց ընտրութեան և գաւառաց Վիլայէթ Նիզամնամէսի վրայ։ Իսկ յառաջիկայ Ուրբաթ օր երկին Խառն Ժողով պիտի գումարուի, զբաղելու համար միայն Պատրիարքարանի վերակազմութեան խնդրով։»

ՄՈՒՇԵՂ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Ատանայի նախորդ առաջնորդ Մուշեղ եպիսկ. Սերոբեան Պոլսէն հոգեւոր հովիւ նշանակուած է տեղւոյն Ժողովուրդին փափաքով։

ԲԱՀԱՆԱՑԻ ՄԸ ՄԱՀ

Դորտէլիոի (Իզմիր) Տ. Յուսիկ քհնյ., Մանիկեանը մեռած է։ Հանգուցեալը 25 տարիէ ի վեր կը պաշտօնավարէր։

Ա Զ Դ

Բերայի գպրաց դասը իր խումբը աւելի ստուարացնելու նպատակաւ կը փութայ յայտարարել յարգոյ հասարակութեան թէ՝ ամէն անոնք որ պատրաստականութիւն կը յայտնեն մասնակցելու եռանդոյն երգեցողութենէն, կրնան արձանագրուիլ ամէն չորեքշաբթի և ուրբաթ երեկոյներ Դպրաց դասու սենեակը մասը 7 8 (Ը. Ե.)։ ԴՊՐԱՑ ԴԱՍ ԲԵՐԱՅԻ

Տիգրան էֆ. Թաւշանճեան, Տէր և Տիկին Յարութիւն էֆ. Դայաերեան, և Թիւսիւզեան, Կիւմիւշճեան, Բարմաքսզեան, Ալեանաքեան և Մուրատեան ընտանիքները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք բարեհաճեցան ներկայ գտնուիլ Տիկին ՆՈՅԵՄԶԱՐ Տ. ԹԱՒՇԱՆՃԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան և իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին այդ տխուր առթիւ։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԹԱԿՈՒՄ

Օսմ. Միացեալ	Օսմ. Ռ.	97.13
Ամէնէն բարձր գին	»	97.12
Ամէնէն վար գին	»	97.10
Բուլգլի երկաթուղի	Ֆրանք	208.75
Ամէնէն բարձր գին	»	204.50
Ամէնէն վար գին	»	204.37

ԵԹԷ ԿՈՒԶԷՔ

Ամենահաճելի ժամանակ մը անցընել

ՓՈՒԹԱՑԷ՛Ք ԳՆԵԼ

«Մանզումէ»ի նախկին խմբագիր ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ ՆՈՐ ԳԻՐՔԸ

«ՈՒՐԽԵՑԻՆՆԵՐ ԺՈՂՎԵՑԻՆ»

ԱՄԷՆ ՏԵՂ՝ 5 ՂՐՈՒՇ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

ՆԵՂՈՒՑՆԵՐԸ ԿԸ ԲԱՑՈՒԻՆ

Նախարարաց Խորհուրդը երէկ նիստ գումարեց Բ. Դրան մէջ Սա իտ փաշայի նախագահութեան տակ և երկար խորհրդակցութիւններէ ետոյ որոշեց Տարտանէլի նեղուցը բանալ չէզոք պետութեանց նաւերուն առջեւ։ Նախարարաց Խորհուրդը ի հարկին պիտի կրնայ դարձեալ գոցել նեղուցը։

*** Նախարարաց Խորհուրդի միջոցին Տարտանէլի բացումի մասին տեղեկութիւն առնելու նպատակով երէկ Բ. Դուռ եկան Անգլիական դեսպանատան Ա. Թարգմանը, շոգենաւային մեծ ընկերութեանց Պոլսոյ գործակալները և կարգ մը առաջնակարգ թղթակիցներ։

ՌՈՒՍԻԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՐ ՉԷ ՏՈՒԱԾ

Արտաքին գործոց նախարարութենէն կը հերքուի այն լուրը թէ Ռուսիա երկրորդ ծանուցագիր մը տուած է Տարտանէլի մասին։

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԻ

Ռումանական շոգենաւը երէկ Պոլսոյ նաւահանգիստը ժամանեց 3000 պարկ շաքարով։

ՌՈՒՍ ԶՕՐԱՑ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

Կառավարութիւնը Բէկէրսպուրկի օսմ. դեսպանատան կողմէ տեղեկացած է թէ Ռուսիոյ թուրք սահմանագլխին վրայ համախմբած զօրքերը մաս կը կազմեն Քազանի այն զօրաբաժնին որուն մեծ մասը ռակէ մէկ ու կէս ամիս առաջ շարժման մէջ դրուած էր։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՄԱՐՏԱՆԱՒԵՐ ԻԶՄԻՐԻ ԱԳՋԵՒ

Իզմիրի կուսակալութենէն կը հեռագրուի Բ. Դրան թէ երկկամ իտալական զրահաւոր մը կեցած է Դամբրկայի փարոսին առջեւ։ Իսկ երկու մարտանաւեր ալ հասած են Սթանրէյոյ։

ՀԱՅ ԵՒ ՅՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔՆԵՐՈՒ

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ «ԹԱՆԻՆ»

Հայ եւ Յոն պատրիարքներու առջի օրուան տեսակցութիւնը արտասպելէ յետոյ այս առաւուն «Թանին» կ'ըսէ թէ Պատրիարքարանները, որոնք անշուշտ կը փափաքին որ երկիրը ա կէ ետքը խաղաղ վիճակ մը ստանայ, ասկէ ըրած պիտի ըլլան եթէ երբէք այս կորգի խնդիրներուն վերջ մը տան, որպէսզի ծագելիք որ և է նոր խնդիրի քննութեան և լուծումին համար ժամանակ մնայ. այ օր կ'աւելցնէ, ոչ ոք կրնայ ուրանալ թէ կառավարութիւնը դպրոցները և ուսուցիչները քննելու իրաւունք մը կը վայելէ, մանաւանդ եթէ աչքի առջեւ բերուի Մակեդոնիոյ վարժարանները։ Իսկ տուրքերը Իսլամ եւ ոչ Իսլամ պարտաւոր են տալու։

«ԹԷՔՍԱՍ»Ի ԱՐԿԱԾԸ

Իզմիրի կուսակալութենէն երէկ ներքին գործերու Նախարարութեան ուղղուած վերջին տեղեկագրի մը մէջ կ'ըսուի թէ վրանգը ապդարարելու համար ամրոցներէն առաջին անգամ առանց ռումբի թնդանօթի երկու հարուած արձակուած է, սակայն շոգենաւը կարեւորութիւն չէ տուած եւ շարունակած է առաջանալ, այս պատճառով շոգենաւին քովերը իյնալու նշանառութեամբ եօթն անգամ թընդանոթարձակուած է ռումբով, սակայն ատեն մնացած չըլլալով, ինքնաշարժ թորփիլի մը զարնուած է շոգենաւը և բռնկած է այն մասէն որուն վրայ կեցած է դրօշակի կայմը։ Շոգենաւը երկու վայրկեանի մէջ ծովամոն եղած է։ Անմիջապէս նաւակներու և նաւուղիղ շոգեմակոյկին միջոցաւ ծովը ինկող բաղմաթիւ անձեր երկու անգամ ազատուած են։ Ցամաք հանուած նաւաստիներէն ոմանք կը պնդեն թէ շոգենաւը ընկղմած է ամրոցներէն արձակուած ռումբերէն։ Սակայն դիտնականերէն հաստատուած է որ անկարելի է ա դ բանը, որովհետեւ նետուած ռումբերը որքան ալ ուժգին ըլլան, չեն կրնար երկու վայրկեանի մէջ ընկղմել շոգենաւ մը, ալ չատ չատ մէկ—երկու ժամէն։ Պատասխանատուութիւնը կ'ինայ նաւապետին վրայ որ մտիկ չըրաւ մեր ազդարարութեանց և ճամբան շարունակեց։

ԳՕՆՖԻՏԱՅԻ ՌՄԲԱԿՈԾՈՒՄԸ

Մէք.քէէն 30 Ապրիլ թուով կը հեռագրուի թէ իտալական մարտանաւ մը Ապրիլ 20ին Դոնֆիտա երթալով սկսած է ռմբակոծել զինուորական ամրոցները։ Ռմբակոծումը տեւած է երկու օր անընդհատաբար։ Ռռիթէն օգտուելով Պէտէվիներէ բաղկացած աւազակախումբ մը յարձակած է քաղաքին վրայ, սակայն ետ մղուած է զօրաւոր դիմադրութիւն մը հանդիպելով։ Այս միջոցին սպանուած է զինուոր մը և ուրիշ զինուորներ ալ վիրաւորուած են։ Իտալական մարտանաւը Դոնֆիտայի կառավարական շէնքերը ռմբակոծելէ ետքը ռմբակոծած է նաեւ հիւսիսդեսնոցը, հակառակ անոր որ Կարմիր Խաչի Ընկերութեան դրօշը կը ծածանէր վրան։ Տեղի ունեցած ռմբակոծումին հետեւանքով այրած են 100ի մօտ հիւղակներ, վիրաւորուած են 24 անձեր, որոնց 4ը պոռք են, իսկ 6ն ալ կիներ։ Զինուորական կարեւոր ուժ մը հասած է քաղաք։

ՕՍՄ. ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻ ՆԻՍՏԸ

Պոլիս հասած երեսփոխաններուն թիւը օրինական մեծամասնութիւնը գոյացուցած ըլլալով Օսմ. երեսփ. ժողովը յառաջիկայ չաբաթ օր պիտի գումարէ իր առաջին նիստը, օրակարգ ունենալով նախագահներու ընտրութիւնը, յանձնաժողովներու կազմութիւնը։

*** Իթթիհատական երեսփոխանները երէկ մասնաւոր գումարում մը ունենալով որոշեցին երեսփ. ժողովի Ա. նախագահ ընտրել ներքին գործոց նախարար Հաճի Ատիլ պէյը և Բ. նախագահ՝ Պետրոս էֆ. Հալաճեանը։ Ներքին գործոց նախարար պիտի անուանուի Թալէաթ պէյ, իսկ հեռագրական և Թղթատարական նախարար՝ Հալաճեան Պետրոս էֆէնտին։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ՄԱՐՍԻԼԻԱ, 30 Ապրիլ։ — Մարսիլիոյ նաւային ընկերութիւնները որոշած են խզել իրենց նաւային յարաբերութիւնները Պոլսոյ եւ Սեւ Ծովու հետ քանի որ Տարտանէլը գոց է։

ԲԱՐԻԶ, Ապրիլ 30։ — Մ. Բուէնքարէ, վարչապետ և արտաքին գործերու Նախարարը տեսակցութիւն մը ունեցաւ Բարիզի Օսմ. Դեսպանին՝ Ռիֆաթ փաշայի հետ։ Մ. Բուէնքարէ Օսմ. կառավարութեան դեսպանին ըսած է որ Դուրբաչէնք է ուշադրութիւն դարձնէ Տարտանէլի գոց մնալուն հետեւանքով՝ յառաջ եկած միջազգային վճռառական վնասին վրայ։ Այս տեսակցութիւնը խիստ բարեկամական եղած է։

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԴԱՅՍԷՐԵԱՆ

ԼԷՕՆ ԳԱՇՈՒՆ

ԵԷՆԻՋԷՐԻ ՀԱՍԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Է.

ՊԷՑԱՆԻ ԿԻՐՃԸ

Քարա Ալի չավուշը սրունքէն հարուած մը ստացած էր, այդ պատճառաւ կը կաղար քիչ մը։ Իր հագուստին վրայ արիւնի խոշոր արատ մը եղած էր որ հետզհետէ մինչեւ գօտին կը տարածուէր եւ վարտիքն ի վար արեան կաթիլներ կը վազէին ծունկին և կօշիկին վրայ իյնալով, բայց մենէ աւելի շուտ քայլերը կը քանար։

Զաւուչով մէկտեղ խումբին մէջը չորս հոգի մնացեր էինք Միւսները գետինն էին, մեռած կամ վիրաւորի հեծեծանքներով։ Ճամբուն վրայ Մէհմէտ դեսինը փորին վրայ փռուած լաւ հագուած Քիւրտ մը դանելով վրան վազեց եւ շիտակ դարձնելով քսակը առաւ։ Վայրկեան մը վերջը նորէն եկաւ մեզի միացաւ, ինծի քրէպ թայկինակ մը եւ կապոյտ մեռաքսէ գօտի մը տուաւ պուրսա փաթթելու համար։ անմիջապէս կապեցի զայն։ Գոտկէրէ կոթով զեղեցիկ դաշոյն մը իրեն վար դրաւ, նաև ճերմակ շղարշի վրայ ոսկեթել բանուած սարբիս մը։ Զինուորներէն չատերը այսպէս շատ մը բաներ քաշեցին առին թշնամին մեղսոդներուն վրայէն։ Զաւուշը միայն չապիկի թեւ մը եւ ճերմակ սարբիս մը առաւ վերջը կապելու համար։ Մեր հրամատարը չտեսնելու կուգար։ որովհետեւ մէկիկ մէկիկ ետեւ կը մնայինք եւ անմիջապէս կուգայինք խումբին կը միանայինք։ Այսպէսով հասանք լայն ճամբայ մը, ուրկէ քիչ մը անդին, կ'երեւային քաղաքին առաջին տուները, աւելի հեռուն՝ բոլոր երդիքները։

Այս անդամ ագրնճիները առջեւէն չէին ինկած։ Մենք էինք առջեւէն գացողները Արեւը մեզ կ'այրէր եւ կը կուրցնէր։ Ծարաւէս բերանս չոր եղեր էր։ Ծայրէ մը բղխող աղբիւր մը եկաւ առջեւնիս, դէպի ձախ։ Չկրցայ խմել հոնկէ, վանդի «աղապ»ներու խումբ մը արդէն անոր վրան թափեր էր և երբ մօտենալ փորձեցինք մեր հրամատարը բարկութեամբ պոռաց։

— Կը քալէ՞ք . . . առա՛ջ, առա՛ջ նայիմ։

Տուներուն հարիւր քայլ մնացած՝ ջրբացայտքի մը ձայնը լսուեցաւ։ տեսանք որ վճիտ հեղեղ մը վուարթորէն փողոցն ի վար կ'ընթանար, դէմերնիս դանուող ժայռէ մը բղխելով։ ամէն մարդ վազել սկսաւ, անոր մօտ երթալու համար, մինչեւ անդամ հրամատարը։

Ա՛լ քաղաքին մէջն էինք։ սկսանք վրճիտ եւ պաղպաջուն ջուրը խմել։ Երբ հրամատարը աման մը ջուրը խմեց, սկսաւ պոռալ։

— Կորգերնիդ մէջէ։ Ասրճանակիրներու երկրորդ խումբ, մեր առջեւէն դէպի աջ անցէք։ Ազեղակիրներու առաջին, հոս դէպի վեր եկէ՛ք։ Հէ՛, ապուշներ, շուներ, մեզի յանկարծական վտանգի պիտի ենթարկէք։ Զաւուշ Իսմէր, առա՛ջ անցիր, կա՛րգ, կա՛րգ եղէք, տղա՛քս։ Քիչ մը հաւասարութիւն, տեղ մը հասնինք պէս կողոպուտ պիտի ունենաք։

Այսպէս կը խօսէր մեր խելացի հրամատարը որ հոն մարտիկ մըն էր և զինուորներուն համար հայրիկ մը։

Խօսքը կտրելով՝ մեր բարեկամներէն տէզակիր Մուրա Ալին եկեր ասրճանակիրներուն խառնուեր էր։ Ահա թէ ինչպէս մենք նոր զօրքերս պատերազմիլ կը սորվէինք մեր քաջ հրամատար Մահմուտ բէյի դպրոցը։

Մեր Քարա Ալի չավուշը, որ չապիկին թեւը պատռելով վերքը կապելու վրայ էր, դէմքի տխուր արտայայտութեամբ մը մեզի ըսաւ։

— Օրինա՛կ առէք, նոր զօրքեր, միաբերնիդ պահեցէք այս կարգապահութիւնը։

Խօսքը կարելուն՝ տեսայ որ մեր հրամատարը սուրը պատեանին մէջը դնելով, անկիւնէ մը դառնալով, տունի մը առջեւ կանգ առաւ, երկերկու երեք երեք, տասը տասը մարդիկ իրարու ետեւէ դացին։ Ես և Մէհմէտ մինակ մնացինք ազբիւրին մօտը երբ Քարա Ալի նստած տեղէն ըսաւ մեզի։

— Տուները մտնելով կրնաք զուարճանալ, տղա՛քս։ Եթէ թմբուկին ձայնը առնէք անմիջապէս եկէք։ Զանացէք որ թարմացուցիչ բան մը բերէք ինծի, սոխ մը, քիչ մը հաց եւն։ Հոս հանգստանալով ձեզի կ'սպասեմ։ Ձեր ատրճանները առէք, պատրաստ կեցէք, ուշադիր եղէք, թմբկի ու ձեր պետերու ձայնին։ Գացէք, Աստուած պահէ ձեզ։

Արդէն իսկ, ատրճանի բունիներու, դրօշի կոթերու, քարերու բաղխումը կը լսէինք դուռներուն վրայ։ կանացի սուր ճիչեր կը բարձրանային։ բոլոր կիները ուրոնք զինուորներուն իրենց տունը մտնելը կը տեսնէին, կը պոռային։ Մէհմէտ ըսաւ ինծի։

— Օ՛ն, ընկեր, մենք ալ մեր բաժինը առնենք։

Առաջ անցանք ըստ բախտի, գեղեցիկ երեւոյթով տուն մը գտնելու, հաճոյքի և կողոպուտի համար։

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ա.

ՆԱԶՄԻ

Զիերու խումբը կը թափէր, մարդիկը կ'արշաւէին, զէնքերը կը շառաչէին և օդը կը լեցուէր ամբողջութեամբ։ Ամէն կողմէ խումբերը քաղաք կը մտնէին։ Տասի չափ աքընճիներ մեր առջեւէն կ'երթային, քիթերնին օդին մէջ տնկած՝ որս փնտռող քայլերու պէս։ Խումբ մը աղաղներ պարտէզ մը արշաւեցին, եւ իմ ընկերս ալ անոնց հետեւեցաւ։

Փայտէ զառի վայրի վրայ փողոց մը տեսայ, ձողերով դուռ մը նշմարեցի։ ատրճանիս բունովը դուռը հրեցի, բացուեցաւ։

(27) Թարգմ. ՀԱՑԿԱՆՈՇԵՆ ՄԱՌՔ

ՏՕՔԹԷՕՐ
Հ. ԻՆԿԻԼԻԶԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
Մենդամիզական և վէնէրական հիւանդութեանց
Գիտական ամենավերջին մէթոտներով կը դարմանէ հին և նոր ջերմամիզութիւնը, դժեւարամիզութիւնը, սերմիահոսութիւնը, նոյնպէս միզամանի, երիկամունքի և բրօսթատի հիւանդութիւնները։ Իսկ ֆրանկախտի ամէն տեսակները կարճ ժամանակի մէջ հինգմին կը բուժէ։ Հիւանդ կ'ընդունի, բացի կիրակի, ամէն օր Պահէճ Գաբու, Պողաչաճիին դէմ, Սթանպոլ խան, թիւ 8, իր մասնաւոր դարմանատան մէջ։
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐԸ ԶՐԻ

ՏՈՔԹ Տ. ՃԷԶԱՒԻԼԵԱՆ
Բարիզէն վկայեալ մասնագէտ ջղային եւ մտային հիւանդութեանց
Կը դարմանէ ամենավերջին դրութեամբ եւ էլեկտրաբուժութեամբ կաթուածները, (gdaralysies), մէնէժիրը (ménegite) իր տեսակները զանազանելով, ջղային ցաւերը, nevralgie faciales և nevral, ies siatiques, ինչպէս ձեռքի դողդղալը, սրտի բաբախումը, ջղային քըրտինքը, ջղային գիրութիւնը եւ ջղային նիհարութիւնը, տղայոց գիշերային միզացութիւնը, սերմիահոսութիւնը, առնական անկարողութիւնը, կը դաբէանէ ուսնոտութիւնը՝ Բրոդ. Շարքոյի դրութեամբ, ցնցապարը (chorée) եւ զանազան ջղային եւ մտային զիգուութիւնք։
Կը գտնուի ամէն օր, բացի կիրակի, առտուընէ մինչեւ երեկոյ Սիրքէճի կայարանի ելքի դրան կից իր մասնաւոր դարմանատունը։

ՄԻ ԱՆՏԵՍԷՔ
ՇԱԲԻՐՕԿՐԱՖ ԱՆՈՒՆ ԳՈՐԾԻՔԸ

Շաբիրօկրաֆի մեքենայով տասը վայրկեանի մէջ կարելի է 150 ընդօրինակութիւններ ընել ո՛ և է տեսակ դրութենէ մը։ Գինն է 175 դրուշ։
Աւելորդ է ըսել թէ Շաբիրօկրաֆը անհրաժեշտ գործիք մըն է բոլոր այն վաճառականներուն, դպրոցականներուն, բանախօսներուն որոնք կ'ուզեն ժամանակի մեծ խնայողութիւնով մը ամենաարագ կերպով ընդօրինակել իրենց դրութիւնները։
Անոնք որոնք կ'ուզեն մանրամասնութիւններ ստանալ Շաբիրօկրաֆի մասին, թող դիմեն հետեւեալ հասցէին։ —
Պոլիս, Զիլէք Բաղար փողոց, Գուրը Դաւվէճի խանին մէջ 20—24 թիւ, Ապրահամ Շէյթօնի որդւոց սենեակը։
Գաթալոկները ձրիաբար կը ղրկուին բոլոր փափաքողներուն։ 1—10

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ—ԴԵՐՁԱԿ
ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՆՑԻԿԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, ՃԷԼԱԼ ՊԷՑ ԽԱՆ, ԹԻՒ 26, ՕՌՕՉՏԻ-ՊԱՌԻ ԴԷՄԸ
Ամէն անոնք որ կ'ուզեն ճաշակաւոր հագուիլ, թո՛ղ փութան դիմել Եդուարդ Տանցիկեանի զործատեղին, ուր հասած են արդէն ընտիր կերպասներ և ուր կը պատրաստուին ճաշակաւոր և անթերի հագուստներ, ամենավերջին նորաձեւութեանց համաձայն։
Առաջին այցելութիւն մը պիտի բաւ դոգոփար մը կազմել այս նոր հաստատութեան ճաշակի գերազանցութեան վրայ։
Դիմեցեք Պոլիս, Ճելալ պէյ խան, թիւ 26։

ՏՈՔԹ, ԹԱՇՃԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ԱՐՏԱՔԻՆ, ՄԵՆԴԱՄԻԶԱԿԱՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ԱԽՏԵՐՈՒ
Նախկին Օգնական ուսուցիչ Օսմ. Բժշկ. Հանրարանի
Գիտական ամենավերջին մէթոտներով կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ամէն տեսակ մորթային, մենդամիզական և կանանց ախտերը, ջերմամիզութիւն երիկամներու, միզամանի եւ այլ հիւանդութիւններ, էլեկտրաբուժութեամբ՝ սերմիահոսութիւնը, անկարողութիւնը, երազարձութիւնը։ — (606)ի ՍԱԼՎԱՐՍԱՆԻ ՆԵՐԱՐԿՈՒՄՆԵՐՈՎ ԵՒ ԱՅԼ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՎ ՖՐԱՆԿԱԽՏԻ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ։ մէզի, արեան, խոլի, քիմիական և մանրէաբանական քննութիւն։ Դարմանատունն է Պայազիտ, փօսթհանէին դէմի Սինէմեան դեղարան ամէն օր, էջս օրէն վերջ և երեկոները Գուրի Գաբու, Լ. Պետրոսեան դեղարանը։
ԱՂՔԱՏՆԵՐԸ ԶՐԻ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ
ԱՆԿԱՐ-ՀԱՅ
ՓԱՓԱԶԵԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ
1136 ԷՋ 800 ՊԱՏԿԵՐ
Արժանացած համազգային գնահատման, եղական և անմրցկի իր տեսակին մէջ անպիսիներն հոմանիշներ։ գիտական բառերու ճոխ մթերք։ մասնաւոր յատկութիւններ միակ վստահելի բառարան։ գին լաթակազմ 70, կիսակաշի 75։ դիմել հեղինակին՝ Զ. Տ. Ս. Փափազեան, Կ. Պոլիս, Պայազիդ Հաուս։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
Բազմաղեղուեան Զրուցատրութիւն Հայերէն-Իտալերէն-Գերմաներէն-Իսպաներէն-Ռուսերէն-Ֆրանսերէն-Անգլիերէն և Տաճկերէն։ Էջ 400։
Զ. Տ. Ս. ՓԱՓԱԶԵԱՆ
Անհրաժեշտ երկսեռ ուսանողաց, ուսուցչաց և առ հասարակ ամէն անձանց։—
Օրական 10 վայրկեան չոգենաւի, չոգեկառքի, հանրակառքի կամ տան մէջ բազմազեղուեանը կարդալով անդգալարար խիստ քիչ միջոցի մէջ պիտի տիրանայ եւրոպական վերոյիշեալ լեզուաց։—
Նորագոյն եւրոպական մէթոտներով պատրաստուած սոյն կարեւոր գիրքը պէտք է ամէն օր ամենուն գրպանը դրնուի։ Ապագան լեզուագէտին է։
Գին 15 դահեկան, փօսթի ծախքով 18
Դիմել հեղինակին Զ. Տ. Ս. Փափազեան, Կ. Պոլիս, Պայազիդ Հաուս։

ՏՊԱՐԱՆ ԵՒ ՓՈՐԱԳՐԱՏՈՒՆ
ՀՏ. ԹԻՐԻՆԵԱՆ
Պապը Ալի Ճատէսի ծերպալ օղլու
Եօղուչու, թիւ 10
Գործատեղւոյս մէջ կը պատրաստուին մասնաւոր խնամքով պատկերներ ատոմէն, զինկոյի, պղինձի վրայ և ամէն լեզուէ կնիքներ քաուչուկի և մետաղի վրայ, ինչպէս նաև թիւրեներու, դպրոցներու, առանձնարոյներու և փաստաբաններու համար նուրբ փորագրութեամբ թապէներ։ կը պատրաստուին նաև խիստ ճաշակաւոր այցեքարտներ, նշանախօսութեանց և հարսանեաց հրաւիրատոմներ վաճառականական ամէն տեսակ ոպագրական պիտոյքներ։ Գիները չափազանց ժամ, մաքուր և արագ, գաւառներէ ըլլալիք յանձնարարութիւններ փութով և խնամով կը պատրաստուին։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՒԻ
Մասնաճիւղ Ղալաթիոյ. — Գամանտոխան։
Պոլսոյ գործակալութիւն։— Գաթըրճըօղլու բաստիին դիմաց Աչիր էֆ. Քիւթիպհանէ փողոց։
Պոլսոյ գործակալութիւնը, Ղալաթիոյ մասնաճիւղին նման, կը կատարէ Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններ։
Գործակալութիւնը կը կատարէ նաև զանձումներ Թուրքիոյ բոլոր գաւառներուն, ինչպէս և արտասահմանի համար։

ԱՌԱՋԻՆ ԱՇՃԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԶՐԻ
ՏՈՔԹՕՐ
ԳԱՌԼՕ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
ԱԲՈՌՏԻԹԵԱՆ
Ե Ի
ՄԵՆԴԱԿԱՆ ԴՈՐԾԱՐԱՆԱՅ
ԱԽՏԵՐՈՒ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄԸ
Մենդական և արբոտիթեան գործարաններու Հիւանդութեանց մասնագէտ բժշկ Տօքթ. Գառլօ Յակոբեան դիտական վերջին նորութեանց շնորհիւ առանց յաւ պատճառելու ենթակայն հինգմամսկ կը բժշկէ ֆրանկախտը, հին և նոր ջերմամիզութիւնը, առնական անկարողութիւնը և սերմիահոսութիւնը, ինչպէս նաև երկու սեռի վերաբերեալ արբոտիտեան և մենդական հիւանդութեանց ամէն տեսակները և կանանց արգանդային հիւանդութիւնները։
Ամէն օր, էջս օրէն վերջ, բացի կիրակի օրէն կը գտնուի Պահէճ-Գաբու, շաքարավաճառ Հաճի Պէքիրի անկիւնը, թիւ 18, Մէրմէրճեան-Պիանքի դեղարանը։
Ուրբաթ օրերը ձրի

"ՐԷՍԻՄԼԻ ԳԱՄՈՒՍԸ ՕՍՄԱՆ"ի ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՒԱՐՏԱԾ
Թուրք նշանաւոր գրագէտ Սալի Սէյֆի պէյի յօրինած եւ վեց մասնագէտներու սրբագրութեան բովէն անցած սոյն գործը, 3 մեծ հատորներ, 1200 էջեր, 4000 պատկերներ, 60 մեծ թապլոներ եւ 4 գունաւոր պատկերներ կը պարունակէ։
Երեք հատորին անկազմ գինն է 70, լաթակազմինը 80 դրուշ։ Ընտիր թուղթի վրայ տպագրուած 3 հատորին անկազմ գինն է 80, կաշեկազմինը 95, թուղթերը ոսկեզօծեալ եւ բրտիր կաշեկազմինը 108 դրուշ։ Գաւառներուն համար 10 դրուշ թղթատարի ծախք կ'առնուի։
Դպրոցականներու համար մասնավճարու վաճառում։ Վաճառման կեդրոնատեղին է Կ. Պոլիս, Պապը Սալի ճատէսի, 32 թիւ ՅԻՀԱՆ դրատունը։

ՏՕՔԹՕՐ ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՊԻՊԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԱԽՏԵՐՈՒ
Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, Շեշլի, Օսման պէյի գավնօլի մօտ, Անանեան աբարիմեանի իր յարկաբաժնին մէջ։
Արանց և կանանց ինչպէս նաև տղայոց ամէնազգի հին և նոր ախտերը, ստամոքսի, աղիքներու, երիկամներու, սրտի եւայլն հիւանդութիւնները անպիսական և ամերիկեան նորագոյն մէթոտներով կը դարմանէ։ Ֆրանկախտը և անոր հետեւանք բոլոր յաստ հիւանդութիւնները «Սալվարսան»ի և բոլորովին նոր դրութեամբ «Սատմին»ի նէրարկումներով կը բուժէ առանց ո՛եւ է ցաւի և առանց զրաղումի արգելք ըլլալու։
Որպէս զի ո և է մէկը չի վարակուի թիֆոյով և գօլէրայով, վերջերս Ամերիկայի և Անգլիոյ մէջ հնարուած, կիրարկուած և յաջողութեամբ պսակուած նորագոյն միջոցներով պատուաստում ալ կը կատարէ։
Ուրբաթ օրեր մինչև կէս օր ձրի։

ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ԱԽՏԻ ՄԷԿ ԱՆԴԱՄԷՆ ԲՈՒԺՈՒՄ
ՏՔԹ. Յ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ
Բրոֆէսօր Էրլիխի վերջին անդամ գըտած 606 Սալվարսան գեղերով կատարելագոյն կը բուժէ հին և նոր դաղիական խտտերը, միմիայն մէկ ենթէքսիոնով։ նաև կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ջերմամիզութեան, միզամանի և երիկամունքի եւ բրօսթատի հիւանդութիւնները, ինչպէս նաև առնական անկարողութիւնն բոլորովին նոր մէթոտներով։ Իրեն դիմող հիւանդները իր կ'ընդունի ամէն օր իր գործատեղին, Սիրքէճի, Թրամվէյի ճամբուն վրայ Ֆէչուս լուսանկարչատան առաջին յարկը։ Մանաւ.—Ամէն տեսակ գործողութիւններ միզանցքի և արդանդի հիւանդութիւններու և մասնաւոր խնամք։

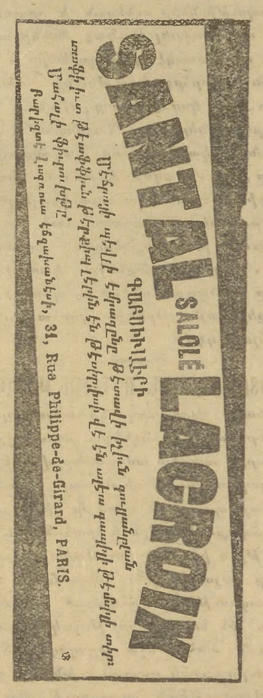

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՆԴՈԿ
ՕՍՄԱՆԻԵԷ
ՆԵՐՍԷՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆ
Եիւքսէք Գալաբրբի, Ղալաթիա, Թիւ 30
Հիանալի տեսարան, եւրոպական նուրբ կահաւորում, էլեկտրական զանգակներով օդային կաղերով լուսաւորուած, անթերի սպասարկութիւն, կատարեալ մաքրութիւն, գիներ դիւրամատչելի, գաւառացիներուն յանձնարարելի միակ հանգստաւէտ եւ կեդրոնավայր պանդոկ։
Ճաշարան, ընթերցարան և սրճարան սալոն։
ԾԱՆՈԹ.— Ուշադրութի՛ւն, ԵՒԻԳՍԷՌ ԳԱԼՏԸՐԸՄ հացէին, չփոթել ուրիշ Օսմանիյէի հետ։

ՏՔԹ. Պ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՆԵՐՔԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
Արանց և կանանց ծնողամիզական և ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ԱԽՏԵՐՈՒ
Երկար տարիներ զանազան հիւանդանոցներու մէջ պաշտօնավարելով, իր ստացած փորձառութեամբը բժշկական նորագոյն մէթոտներով կարճ ժամանակի մէջ կը բուժէ ֆրանկախտը, ջերմամիզութիւնը, սերմիահոսութիւնը, առնական անկարողութիւնները, բրօսթաթի եւ միզամանի, ինչպէս նաև ստամոքսի, սրտի, թոքերու, աղիքներու և երիկամներու հիւանդութիւնները և զանազան յատաս վէրքեր։
Բացի կիրակէ, ամէն օր էջս օրէն մինչև երեկոյ կը գտնուի Սիրքէճի, Թրամվայ ճատէսի, չոգեկառքի ելքի դրան կից, իր մասնաւոր դարմանատան մէջ։
Իսկ առաւօտեան մինչև էջս օր հիւանդ կ'ընդունի Կէտիք Փաշա, Պալի Փաշա եւ գուշը, Միւսէլիմ փողոց, Թիւ 6 իր բնակարանը, նաև մօտակայ Վահրամ էֆ. Ասատուրեանի դեղարանը և ուր Զորէքչաքի, էջս երէ առաջ ձրի։

«ՋՈՒԹՆԻ»
(ՇԱԲԱԹ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ)
Վաղը ամէն կողմ փնտռեցէք «Զուտ» ազգ։ երդիծաթերթը քրքջալիր ու շահեկան բովանդակութեամբ։ Նը։ Օտեան Մուրթէզա պէյ, Հէկո և Զաքրհալի։ Գին 10 փարա։ Մաղրանկարներ։ Հասցէ՝ Պապը Ալի, Իպրահիմ խան Թիւ 31։

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»ի ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ
Հրապարակաւ կուգանք խնդրել մեր հին բաժանորդներէն որ հաճին անյապաղ, մեզ հաղորդել իրենց հասցէն, որպէսզի ո և է անկանոնութիւն տեղի չունենայ առաքումներուն մէջ։

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ»ի

ՕՍՄ. ԱՌԵՒՏՐ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
شركت تجارية عثمانية
SOCIÉTÉ COMMERCIALE OTTOMANE
ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 100,000 ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՈՍԿԻ
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Կ. ՊՈԼԻՍ
ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՑ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ
ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐԸ ԲԱՑ ԵՆ ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԿԵՐՊՈՎ
ՍԹԱՄՊՈՒԼ, ԴԱԹԸՐՃՐՕՂԼՈՒ ԽԱՆ
Հայկական սոյն դրամական հաստատութիւնը կ'ընէ փոխատուութիւններ, առևտրական տոմսերու, մուրհակներու, փոխանակագիրներու, բաժնեթուղթերու, պարտաթուղթերու, ապրանքներու և բեռնագիրներու վրայ։
Կուտայ չէքեր, վարկագիրներ և հեռագրական վճարում, հրամաններ, ինչպէս Թուրքիոյ նոյնպէս աշխարհիս բոլոր մասերուն վրայ։
Կը գնէ և կը ծախէ ամէն տեսակ բաժնեթուղթեր և պարտաթուղթեր թէ՛ մեր և թէ բոլոր օտար հրապարակներու վրայ, ինչպէս և օտար դրամներ։
Կը գանձէ եւ կը զեղչէ առևտրական տոմսեր, մուրհակներ, փոխանակագիրներ, բաժնեթուղթեր և կտրոններ։
Կ'ընդունի դրամական ամանդներ նպաստաւոր պայմաններով։
Դրամատունս հաստատած է առևտրական տեղեկութիւններու համար լաւագոյն կերպով կազմակերպուած սպասարկութիւն։

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ
Խնայողութիւնը մեր հանգիստին մէջ քաջալերելու համար կ'ընդունի 25 դրուշէն սկսելով դումարներ
Դրամատունս կը կատարէ նաև թէ՛ իր հաշուոյն, թէ՛ մասնակցութեամբ և թէ՛ բիւրներու հաշուոյն ամէն տեսակ արդիւնաբերութիւններու և ապրանքներու գնում, վաճառում, փոխանակութիւն, ներածում և արտածում։
Կ'ընդունի ներկայացուցչութիւն թէ՛ տեղական և թէ օտար տուներու։
Կը կազմէ առևտրական և ճարտարարուեստական ընկերութիւններ և կը մասնակցի անոնց։ Կ'ընէ հանրօգուտ շինութեանց վերաբերեալ ամէն տեսակ ձեռնարկութիւններ։

ԳՐԻԳՈՐ ԷՐՄԷՆԵԱՆ
ԶԳԵՍՏԵՂԻՆԱՑ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՂ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1872ԻՆ
Թիւ 34, ԹՕՓԱՂԵԱՆ ԽԱՆ, ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԱՄ
Գրիգոր Էրմէնեան վաճառատունը 1872ին հաստատուած ըլլալով, այդ թուականէն վեր ջանացած է գոհ ձգել իրեն դիմող բոլոր յաճախորդները՝ ծախած զգեստեղէններուն ամենալաւ տեսակէն և վերջին նորաձեւութեամբ խիստ վայելուչ ըլլալուն համար։ Ուրեմն, կը յանձնարարենք բոլոր անոնց որոնք կ'ուզեն ամենաընտիր ապրանքէ Էրմէնեան խիստ վայելուչ և ժամն հագուստներ գնել, թո՛ղ դիմեն Գրիգոր Էրմէնեան վաճառատունը որ չատ գոհ պիտի մնան։
Ամառուան առթիւ ժամանած են ընտիր ապրանքներ։
ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆ

ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԳԱՐՆԱՆ ԵՂԱՆԱԿԻՆ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՊԻՏՈՑՔՆԵՐ
ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ
ՇԹԱՅՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԱՄԵՆԷՆ ՄԵԾ
ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԻՆԱՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»ի ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ
«Մանզումէ»ի հիմնուելէն ի վեր մեր զաւառի յարգելի թղթակիցները իրենց շահեկան ու ճշդրիտ տեղեկութիւններով ճոխացուցած են մեր թերթը։ Կը յուսանք որ ասկէ վերջ, միեւնոյն թղթակիցները կը հաճին յարունակել իրենց այդ օժանդակութիւնը, որուն համար կանխաւ կը յայտնենք մեր շնորհակալութիւնները։ Արդէն «Մանզումէ» միշտ ժողովուրդին թերթը ըլլալով, ձեռքէն եկած օժանդակութիւնը չէ զլացած և հիմա ալ ո և է գաւառացի անհատ որ ունի գործ ունենայ և կարգադրելու համար դժուարութիւններու հանդիպի, կրնայ դիմել մեզի։ Ցնորքնութեանս ըստ կարելւոյն գոհացու ստանայ։